

כיקדוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

לימוד סגוריה
בדרך החסידות
הגה"ח רבי מענדל
ווכטר שליט"א

הרגע שלפני האחרון
מארבע כנפות הארץ:
אלבמה, ארה"ב

הרצים יצאו דחופים

מי הדליק נרות חג עם
הנצורים בלב טהרן
החומייניסטית, איך חולצו
אלפי ילדים מהמדינה המסוכנת
וכיצד הצילה הדפסת ספר
התניא את הקהילה היהודית
כולה? הצצה היסטורית למסכת
הפעולות שעשה כ"ק אדמו"ר
מליובאוויטש זי"ע לשלום
הגשמי והרוחני של יהודי איראן
קודם המהפכה ולאחריה

בדרך לייחודא עילאה
התוועדות עם הגה"ח
רבי זלמן גופין שליט"א

מה אני לחיי עולם הבא?
פניני חסידות מסוגיות הדף היומי

אל תדין את חברך - עד שתלמד להתבונן עליו כראוי

אם אינך עורך מלחמה עם יצרך על תוספת בלימוד התורה או בכוונת התפילה - האם טוב אתה מיהודי שאינו יודע ספר כמוך אבל בעל מלחמות תמידי מול יצרו? | הבטה בעין ימין אינה התכחשות למציאות הנראית מול עינינו, אלא יכולת לפרש אותה בצורה מורכבת ואמיתית יותר

להיות שאחסנו אותה לאחר החג, או אולי העברנו אותה למישהו אחר או מכרנו אותה לגוי; כמו כן, יכול להיות שערכנו בירור מקיף והגענו למסקנה שאין כל בעיה לשתות סודה בפסח! וכן על זה הדרך עוד ועוד אפשרויות, כאשר באותו מקרה האמת לאמיתה הייתה שהחזרנו את הסודה למשאית ואמרנו למוביל שאנחנו איננו שותים סודה בפסח... לצער הלב, סיפורים שכאלה הם ממש מעשים שבכל יום, ועל עניין זה

אומרת המשנה "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (אבות ב, ה), ובהסברת המשנה אומר השפת אמת בזה הלשון: "ולמקום חברך אי אפשר להגיע לעולם, כי לא כל דעות בני אדם שוות, ואם כן אל תדין לחברך כלל!"

כשהתמונה משתנה

אם נעמיק בנבכי הנפש, נמצא כי לרוב פסק דין כזה שאדם מוציא על חברו נובע בדרך כלל מגאווה פסולה שמחמתה האדם רוצה לרומם את עצמו. למשל, יהודי החרד לדבר ה' ושומר תורה ומצוות, המסתכל על יהודי אחר שמצבו ברוחניות לעת עתה הוא במדרגה נמוכה, באופן טבעי כאשר הוא משווה ומודד את ערכו מול אותו יהודי שאינו מקפיד על קלה כבחמורה כמוהו, בוודאי ירגיש חשוב יותר. אלא שבעניין זה מלמדנו אדמו"ר הזקן (תניא פרק ל) כיצד יש לגשת לבחינת הדברים לאמיתתם, ובכך משנה את החשיבה השגויה הזו מן הקצה אל הקצה, וזאת בשלשה שלבים:

א] ייתכן מאוד שאם האדם השופט את חברו היה מתמודד באותם ניסיונות שבאים על היהודי עליו הוא מתבונן, בהיותו מאלה השייכים למדרגת "קל שבקלים", הוא עצמו לא היה יכול להתגבר על יצרו! אולי הוא היה נוהג ממש כמותו, או אפילו פחות טוב ממנו.

ב] אם יעשה אדם חשבון נפש אמיתי ויבחן את מידת ההתמסרות שלו לקב"ה, הוא ייווכח לדעת שביחס לניסיונות שאותו יהודי קל שבקלים מתמודד עמהם, הרי הוא, כמו שהוא במצבו עתה, לא עובד את הקב"ה יותר ממנו, וממילא הם עומדים באותה מדרגה ממש.

ג] בעומק הדברים, יתכן שאותו קל שבקלים חשוב יותר בעיני הקב"ה! זאת כי המדרגה הרוחנית של האדם תלויה בשאלה כמה מאמץ הוא משקיע בעבודת ה'. כך למשל, פעמים רבות דווקא יהודי המצוי

ישנה נטייה המצויה בלב בני אדם, שכאשר על פי ראות עיניהם הם פוגשים באדם שנוהג בצורה כזאת או אחרת הם נוטים לשפוט אותו מיד לחובה, בלי לחקור את העניין לעומקו. את הנטייה הזאת חשוב להפריך על ידי שאלה פשוטה: איך אפשר לשפוט אדם או מעשה בלי לקחת בחשבון את כל הפרטים הנוגעים לעניין? הרי אף פעם אי אפשר לראות את התמונה הכוללת. לעיתים רואים רק חלק אחד של הסיפור,

ולעיתים חסרים פרטים רבים השייכים לזמן שלפני או שאחרי אותו רגע על פיו שופטים את המקרה. ולפעמים, גם אם אכן רואים את כל מה שהתרחש, עדיין אי אפשר לדעת מה עומד מאחורי הדברים. לכן, גם כאשר הצופה מהצד רואה את כל הפרטים, עדיין הוא בעצם רואה רק חלק מהסיפור. תמיד מסתתרים דברים רבים מעבר למה שרואים בעיניים, ולא ניתן לדעת לגמרי מה עומד ברקע - כגון תכונות הנפש של אותו אדם, נסיבות גידולו וצורת חינוכו וכו', ועוד פרטים רבים שאילו היו ידועים הם היו שופכים אור אחר לגמרי על השיפוט של המקרה.

ישנן דוגמאות לרוב למקרים בהם אנשים שופטים לחובה, והשפיטה שלהם היא טעות גמורה. אספר דוגמה שנחקקה בי מילדותי, "בדידי הוה עובדא", על משפט מעוקל שכזה. פעם אחת, בבוקרו של יום טוב ראשון של חג הפסח, הגעתי עם אבי ז"ל לבית הכנסת, ותוך כמה רגעים שמנו לב ללחישות שעברו בקרב המתפללים... אבי - ששימש אז כרב - התעניין על מה מרגשים הציבור, והתברר לו שפלוני אלמוני העיד שבביתנו שותים מי סודה בפסח, ללא הכשר מיוחד לחג. ובכן, מה הביא את האיש למסקנה זו? הוא עבר בערב פסח ברחוב ליד הבית בו התגוררנו, והיה 'עד ראיה' שהגיעה משאית והובילה ארגזי מי סודה אלינו הביתה (כפי שהיה מקובל בימים ההם, שמשאית מטעם המרכול השכונתי סיפקה סודה בכל ערב שבת ויום-טוב למנויים)...

כמובן, העדות ה'נאמנה' הזו הייתה פחות מחצי סיפור. אותו יהודי המשיך ללכת לדרכו, ועל סמך מה שראה שפט את הרב והחל לרנן עליו. קשה שלא לשאול - איה השכל הישר וההיגיון הבריא? הלא יכולים להיות כל כך הרבה דברים שמשנים את המסקנה שלו. ראשית, הוא לא ראה במו עיניו ששתו אצלנו את הסודה בחג הפסח עצמו, ואם כן יכול

היהודי ההוא אינו יודע כראוי קדושת שבת מה היא, ואם כן קשה לבוא אליו בטענות ותביעות בשעה איומה כזו; אבל אנחנו לעומתו - אומר ר' חאצ"ע - "הלא אנו יהודים שלומדים חסידות ומכירים את פנימיותה ומהותה של השבת, ובכן אבוי לנו, איך נראית השבת שלנו..."

במצב ירוד בעקבות הרקע בו גדל וכדומה, מתאמץ לכבוד הקב"ה יותר ממי שהתחנך בסביבה תורנית וחרדית, שעל אף שלכאורה הוא מקיים תורה ומצוות בשלמות - הוא אינו נאבק ונלחם לעלות ולשגשג בעבודתו עוד ועוד, וממילא הוא עדיין רחוק הרבה מהמדרגה הרוחנית המצופה ממנו.

זאת תמצית של דבריו של רבנו בתניא, וזו לשונו שם:

"עוד זאת ישים אל לבו, לקיים מאמר רז"ל (אבות ד, י): 'והוי שפל רוח בפני כל האדם'. 'והוי' - באמת לאמתו, 'בפני כל האדם' - ממש, אפילו בפני קל שבקלים. והיינו על פי מאמר רז"ל (שם ב, ה): 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו'. כי 'מקומו' גורם לו לחטוא, להיות פרנסתו לילך בשוק כל היום ולהיות מיושבי קרנות, ועיניו רואות כל התאוות, והעין רואה והלב חומד (תנחומא שלח טו), ויצרו בוער פתגור בערה מאפה (הושע ז, ד), כמו שכתוב בהושע (ז, ו): 'הוא בער קאש להקה' וגו'. מה שאין כן מי שהולך בשוק מעט, ורוב היום יושב בביתו. וגם אם הולך כל היום בשוק, יכול להיות שאינו מחומם כל כך בטבעו. כי אין היצר שוה בכל נפש, יש שיצרו כו', כמו שנתבאר במקום אחר (תניא פרק טו)".

כלומר, אפילו אדם נעלה ביותר, כיוון שהוא אינו נמצא במקום הגשמי של היהודי ה"קל שבקלים", ממילא אין לו אותם ניסיונות שיש לחברו. על כן, עצם היותו שקוע בתורה ותפילה כל היום, לעומת הקל שבקלים השקוע בתאוות ועובר עבירות, עדיין לא מהווה הוכחה כלל ליתרון שיש לו על פני זולתו. הלא ייתכן שאילו היו באים כנגדו אותם הניסיונות, לא היה מתגבר עליהם והיה נכשל באותן עבירות ממש ח"ו.

האם ערכת מלחמת לאחרונה?

וממשיך רבנו:

"והנה באמת, גם מי שהוא מחומם בטבעו ופרנסתו היא להיות מיושבי קרנות כל היום, אין לו שום התנצלות על חטאיו, ומקרי רשע גמור על אשר אין פחד אלהים לנגד עיניו. כי היה לו להתאפק ולמשול על רוח תאוותו שבלבו, מפני פחד ה' הרואה כל מעשיו, כמו שנתבאר לעיל כי המוח שליט על הלב בתולדתו.

"והנה באמת שהיא מלחמה גדולה ועצומה, לשבור היצר הבוער כאש להבה מפני פחד ה', וכמו נסיון ממש. והלכך צריך כל אדם לפי מה שהוא מקומו ומדרגתו בעבודת ה', לשקול ולבחון בעצמו אם הוא עובד ה' בערך ובחינת מלחמה עצומה כזו ונסיון כזה, בבחינת ועשה טוב. כגון בעבודת התפלה בכוונה, לשפוך נפשו לפני ה' בכל כחו ממש, עד מצוי הנפש, ולהלחם עם גופו ונפש הבהמית שבו, המונעים הכוונה, במלחמה עצומה, ולבטשם ולכתתם

כעפר קודם התפלה שחרית וערבית מדי יום ביום, וגם בשעת התפלה, ליגע עצמו ביגיעת נפש ויגיעת בשר, כמו שיתבאר לקמן באריכות. וכל שלא הגיע לידי מדה זו, להלחם עם גופו מלחמה עצומה כזו, עדיין לא הגיע לבחינת וערץ מלחמת היצר הבוער כאש להבה, להיות נכנע ונשבר מפני פחד ה'.

"וכן בענין ברכת המזון וכל ברכות הנהנין והמצוות בכוונה, ואין צריך לומר כוונת המצות לשמן. וכן בענין עסק לימוד התורה, ללמוד הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו, על ידי מלחמה עצומה עם גופו. כי הלומד מעט יותר מטבעו, הרי זו מלחמה קטנה, ואין לה ערך ודמיון עם מלחמת היצר הבוער כאש, דמקרי רשע גמור אם אינו מנצח יצרו להיות נכנע ונשבר לפני ה'. ומה לי בחינת 'סור מרע' ומה לי בחינת 'ועשה טוב', הכל היא מצות המלך הקדוש, יחיד ומיוחד ברוך הוא. וכן בשאר מצות, ובפרט בדבר שבממון, כמו עבודת הצדקה וכהאי גוונא".

כלומר, אף שאין ליהודי הקל שבקלים להתחמק מלעשות המוטל עליו ואין לו כל התנצלות על חטאיו, בכל זאת, האמת היא שכדי להצליח לשבור את יצרו הבוער כאש להבה מפני פחד ה', הרי זהו עניין שדורש ממנו מלחמה עצומה. ולכן, האיש הנעלה שבא לשפוט יהודי שכזה, עליו קודם כל לבחון את עצמו - האם הוא עצמו מתגבר על גופו ונפשו הבהמית כאשר נדרשת ממנו מלחמה עצומה כזאת ממש? אם התשובה היא שהוא אינו מצליח להתגבר על נסיונותיו שלו, אזי בעומק

הדברים מתברר שמידת ההתמסרות שלו להקב"ה שווה ממש ליהודי הקל שבקלים! כאשר יתבונן כראוי, ייווכח לדעת שאכן אין הוא עושה מלחמה עצומה כזו - לא בעמוד ה"עבודה", בתפילה עד מצוי הנפש, לא בעמוד ה"תורה", ללמוד הרבה יותר מרגילותו, וגם לא בעמוד ה"גמילות חסדים", כגון ללחום עם יצרו כדי לפזר ממון לצדקה.

מי פחות ממי?

עוד ממשיך רבנו ואומר:

"ואפילו בבחינת סור מרע, יכול כל איש משכיל למצוא בנפשו שאינו סר לגמרי מהרע בכל מכלל כל במקום שצריך למלחמה עצומה כערך הנזכר לעיל, ואפילו פחות מערך הנזכר לעיל. כגון להפסיק באמצע שיחה נאה, או סיפור בגנות חברו, ואפילו גנאי קטן וקל מאד, אף שהוא אמת, ואפילו כדי לנקות עצמו, כנודע מהא דאמר רבי שמעון לאביו רבינו הקדוש: 'לאו אנא כתבה אלא יהודה חטא כתבה', ואמר לו: 'כלך מלשון הרע' [עיי' שם בגמרא ריש פרק י' דבבא בתרא (קסד:)]. וכהאי גוונא כמה מילי דשכיחי טובא. ובפרט בענין לקדש עצמו במותר לו, שהוא מדאורייתא, כמו שכתוב (ויקרא יט, כ): 'קדשים תהיו' וגו' [והתקדשתם] וגו' (שם כ, ז). וגם דברי סופרים חמורים מדברי תורה וכו' (עירובין כא: מנהדרין פח:). אלא שכל אלו וכיוצא בהן הן מעונות שאדם דש בעקביו, וגם נעשו כהיתר מחמת שעבר ושנה וכו' (קידושין מ.)."

לדברי רבנו, אפוא, כאשר איש המעלה יעשה חשבון נפש אמיתי, הוא יגיע למסקנה פשוטה שלא זו בלבד שהוא אינו עובד את ה' בשלימות בבחינת "ועשה טוב", אלא אפילו "אינו סר לגמרי מהרע מכל וכל"! מתוך כך יבין עוד, שגם כאשר הוא נדרש להילחם מלחמה גדולה כדי להתגבר על יצרו, הוא אינו עושה זאת כראוי ואינו מתגבר עליו. וממילא הוא גם יבין שבאופן מהותי אין מידת ההתמסרות שלו לקב"ה גדולה יותר ממידת ההתמסרות של זולתו, אפילו שהוא בגדר "קל שבקלים".

ומסיים רבנו דבריו אלו במילים נוקבות:

"אבל באמת, אם הוא יודע ספר ומחזיק בתורת ה' וקרבת אלקים יחפץ, גדול עונו מנשוא ואשמתו גדלה בכפלי כפלים, במה שאינו נלחם ומתגבר על יצרו בערך ובחינת מלחמה עצומה הנזכרת לעיל, מאשמת קל שבקלים מיושבי קרנות הרחוקים מה' ותורתו, ואין אשמתם גדולה כל כך, במה שאינם כובשים יצרים הבוער כאש להבה מפני פחד ה' המבין ומביט אל כל מעשיהם, כאשמת כל הקרב הקרב אל ה' ואל תורתו ועבודתו. וכמו שאמר רז"ל (תנחומא טו). גבי אחר שידע בכבודי וכו'. ולכן אמר רז"ל (ב"מ לג:). על עמי הארץ שזדונות נעשו להם כשגגות".

המסקנה העולה מדברים אלו היא שאפילו איש מעלה, בעל מדרגה ועובד ה', המקפיד על קלה כבחמורה ועוסק בתורה ותפילה כל ימיו, צריך לערוך בנפשו חשבון כראוי. וכאשר יעשה כן באמת הוא עלול להיווכח שאולי הוא אדם שפל יותר אפילו מיהודי שהוא בגדר "קל שבקלים", כי דווקא בשל היותו "יודע ספר ומחזיק בתורת ה' וקרבת אלקים יחפץ", הרי כל דבר שהוא אינו עושה בהתאם לרצונו יתברך נחשב למרידה כביכול בהקב"ה. ומעשיו הרעים של איש המעלה, הם הרבה יותר חמורים מאשר המעשים הרעים של הקל שבקלים.

סגוריה של אמת

מסופר על החסיד רבי יחזקאל (חאצ"צ) פייגין (ששימש כמנהל בישיבות 'תומכי תמימים' ומזכירו של הרבי הריי"צ ז"ע) שהלך פעם אחת ביום שבת קודש ברחוב העיר ברוסיה - היה זה בשנות השלטון הקומוניסטי האיום שרדף עד חורמה את היהודים שומרי המצוות - והבחין ביהודי שלא עמד בניסיון ופתח את חנותו. כאשר לאחר מכן ישב ר' חאצ"צ להתוועדות עם תלמידיו, התאנח בצער על המחזה שראה, אבל תכף ומיד הסביר לתלמידים שבוודאי היהודי ההוא אינו יודע כראוי קדושת שבת מה היא, ואם כן קשה לבוא אליו בטענות ותביעות בשעה איומה כזו; "אבל אנחנו לעומתו - אומר ר' חאצ"צ - הלא אנו יהודים שלומדים חסידות ומכירים את פנימיותה ומזהותה של השבת, ובכן אבוי

המהפכה

היהודית

מאימתי מתכוננים
לחנוכה? מחודש תמוז •
הדפסת ספר התניא שהצילה
קהילה שלמה • החסידים
שנצטוו לבשל אורז בפסח,
והילדים שהוברחו ברגע
האחרון

בעקבות תשועת ה' וניסי
המלחמה באיראן, 'כי קרוב'
מגיש סקירה מרתקת על
מסכת פעולות גלויות ונסתרות
עליה ניצח כ"ק אדמו"ר
מליובאוויטש זי"ע למען יהדות
פרס לפני המהפכה ולאחריה
מנחם יעקובוביץ

ה

יה זה לערך בחודש תמוז תשל"ט. הגאון רבי אברהם מרדכי הרשברג זצ"ל, רבה הראשי של מקסיקו, עמד בחדרו הקדוש של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע במהלך התייעצות דחופה וחשאית, והופתע לשמוע את הדברים שאמר לו רבנו.

הרב הרשברג היה תלמיד חכם בעל שיעור קומה, ויחד עם זה מנהיג ומצביא ייחודי. כבר בצעירותו התפרסם כ"העילוי מטרספול" וכיהן כר"מ בשיבת חכמי לובלין. לאחר שנמלט ממוראות השואה האימה והגיע לארה"ב, ייסד מספר ישיבות ושימש ברבנות בכמה קהילות, עד שבשנת תשכ"א נאות לקבל על עצמו את הרבנות הראשית של מקסיקו. בהמשך ייסד את "איגוד הרבנים של מרכז אמריקה" ועמד בראשו, ופעל גדולות ונצורות בביצור חומות היהדות באמריקה הדרומית.

באותה עת, בשנת תשל"ט, סער העולם סביב דיפלומטי ובטחוני חמור: מספר חדשים קודם לכן, לאחר שהתבצעה הפיכה שלטונית באיראן והנהגת המדינה עברה לידי מוסלמים קיצוניים, נכלאו למעלה מחמישים אמריקאים בתוך בניין השגרירות האמריקאית באיראן, והפכו לבני ערובה וקלף מיקוח בידי השלטון החדש.

לאחר לחצים רבים שהפעיל האו"ם, התירו השלטונות באיראן לקבוצה מצומצמת של אנשי דת לבקר אצל בני הערובה הכלואים. הרב היהודי שנבחר וניאות להשתתף בביקור המסוכן היה הרב הרשברג, שכבר היה מעורב קודם לכן בפעולות שונות מטעם האו"ם.

הרב הרשברג נהג להיוועץ פעמים רבות עם רבנו זי"ע בנושאים שונים כמו גם לדבר עימו בלימוד, וגם בפעם הזו נכנס אל הקדוש פנימה לבקש את עצותיו והדרכתיו של רבנו לקראת הנסיעה המתוכננת, ואת ברכתו הקדושה. סוף-כל-סוף מדובר בכניסה למדינה מסוכנת ביותר, שלא ברור שיתאפשר לצאת ממנה בקלות...

לימים סיפר הרב את אשר התחולל באותו מפגש: "הרבי שלל את כל החששות שלי ועודד אותי לנסוע. הוא הדיך אותי בכמה פרטים, ולבסוף הפטיר: 'ודאי לא תשכח להדליק נרות חנוכה עם אנשי השגרירות'. הדברים האחרונים היו יותר מתמוהים: ראשית, עדיין לא היה ברור אם בין אנשי השגרירות ישנם כלל יהודים. שנית, היה זה בחודש תמוז, ועד לחנוכה נותרו עוד כמה חודשים!" והנה, במהלך החודשים הבאים נדחתה נסיעת משלחת האו"ם שוב ושוב מסיבות שונות, ביטחוניות ופוליטיות, כאשר בפועל יצאה המשלחת לדרכה יומיים לפני תחילת חג החנוכה של שנת תש"מ...

בכירור שערך לפני הנסיעה עצמה, הצליח הרב הרשברג להעלות כי יש בין הנצורים בבניין השגרירות יהודי אחד בלבד. כניסת המשלחת לבניין בו הוחזקו בני הערובה נקבעה לערב חנוכה שחל באותה שנה בערב שבת. הרב הרשברג ביקש מהמארחים האיראניים רשות להכניס ולהדליק את מנורת החנוכה בבניין השגרירות, והללו אישרו לו לעשות זאת.

"כשנכנסנו לשגרירות", סיפר הרב הרשברג, "הופתעתי לגלות בין הנצורים שישה יהודים! קשה לתאר במילים את ההתרגשות שאחזה בהם למראה רב שבא במיוחד לבקדם. סיפורתי להם על הרבי מליובאוויטש ועל בקשתו המיוחדת, לפני חודשים מספר, להדליק עמם נרות חנוכה.

"מה אומר? היה זה מחזה מאוד לא-שגרתי - במרכז טהרן, בתוך

בניין שגרירות ארה"ב הנצורה, מתכנסת קבוצת יהודים סביב נרות החנוכה... לאחר ההדלקה שרנו ורקדנו שעה ארוכה והשמחה הייתה גדולה".

ביום חמישי, עת הגיע הרב הרשברג לטהרן, צמו רבים 'תענית שעות' בקשר עם המצב בעולם, לאור קריאה מיוחדת של אגודת הרבנים בארה"ב ובאמריקה, בעידודו של רבנו זי"ע. במוצאי השבת הסמוכה ערך רבנו התוועדות ובה דיבר בין היתר על הנחיצות והחשיבות של התענית וההוספה בתורה תפילה וצדקה. לאחר שהבהיר שהמהפכה באיראן משפיעה ומסכנת ח"ו את בני ישראל היושבים בארץ הקודש, הוסיף ואמר:

והעיקר - בעוד בנושא המדיני מדובר על חמישים בני ערובה, כאן מדובר על חמישים אלף יהודים הנמצאים בפרס. ודאי הדבר שאף אחד מהם לא יפגע והקב"ה יגן עליהם... מותר לומר לזכותם פרק תהילים, ולא רק מותר אלא גם צריך!...

מגבעת רבנית על המיקרופון

מלבד הדאגה של רבנו זי"ע לשלומם הגשמי של יהודי איראן בימי המהפכה, עוד קודם לכן עסק באמצעות שלוחיו בפעילות ענפה לשלום הרוחני, על מנת לשמור על צביונה הנאות של קהילת יהודי פרס.

אף שבאיראן הייתה קהילה שורשית עתיקה, מתוך עשרות אלפי היהודים שהתגוררו במדינה ערב המהפכה רבים לא העניקו לילדיהם חינוך תורני מספק, וכך לחלקם היה קשר רופף מאוד לתורה ולמצוות. שלוחיו הראשונים של רבנו לאיראן היו שני תלמידי ישיבה, הרב יוסף גרליצקי והרב יוסף רייטשיק, שנשלחו בימי בין הזמנים של שנת תשל"ו למסע בן מספר שבועות בארצות מזרח אסיה, על מנת לעורר את הקהילות היהודיות ולמצוא יהודים שהתרחקו מיהדותם ולקרבם לצור מחצבתם.

בין היתר, בכל המקומות בהם ביקרו, יצרו השניים קשר עם עיתונאים מקומיים ודאגו שהללו יכתבו על תנופת היהדות החדשה שהגיעה למקום. איראן הייתה המדינה האחרונה בה ביקרו. רוחות המהפכה הקיצוניות כבר נשבו באוויר, ויהודי הקהילה שאירחו אותם ביקשו מהם לא ליצור קשר עם אנשי התקשורת המקומיים כדי שלא לגרום למהומות מיותרות.

כאלפיים יהודים התכנסו בשבת לבית הכנסת המרכזי בטהרן, והשלוחים הצעירים נאמו באוזניהם בהתלהבות להגביר חילים בשמירת התורה ומצוותיה. במהלך השבוע הם ערכו ביקורי בית אצל יהודים שנתרחקו, קבעו מזוזות והכשירו מטבחים. וכשחזרו לחצר קדשו של רבנו, התבקשו לכתוב דו"ח מפורט ממצב הקהילות היהודיות בהן ביקרו.

תקפו של נס. חלק מילדי טהרן בהתוועדות פורים תשל"ט בבית מדרשו של רבנו

התעוררות חסרת תקדים. הרב שלום דובער הכט בבית כנסת באיראן, חודשים לפני המהפכה

לימים סיפר הרב הרשברג: "בתפילה השתתפו כמיליון איש. עמדתי על במה אחת עם חומייני והשקפתי על הקהל העצום. ברגע מסויים כרע כל ההמון והשתחוה אפיים ארצה. כולם, חוץ ממני"

התניא קדישא בכל מקום בעולם שמתגוררים בו יהודים. לאחר שנרשמו שמונים ילדים חזרו השלוחים לארה"ב, ותקופה קצרה לאחר מכן כבר הגיעו לארה"ב הילדים הראשונים, כאשר במקביל הקהילה היהודית ביקשה מהרב אילוליאן לשוב לסייע לה בענייני יהדות. "בברכת הרבי יצאתי שוב לטהרן, בחודש תשרי תשל"ט", מספר הרב אילוליאן, "הפעם לבדי, ובחסדי ה' הצלחתי לרשום עוד כאלפיים (!) ילדים ונערים ללימודים בני-יורק".

בינתיים, בארה"ב, פעלו הרב הכט ועוזריו ללא לאות לסדר אשרות כניסה, לארגן מוסדות לימוד ולמצוא משפחות אומנה לילדים הצעירים העתידיים להגיע. הרב הכט עמד עם רבנו בקשר תכוף, וקיבל הדרכות מפורטות על כל צעד ושעל. הרב אילוליאן חזר לניו-יורק עוד לפני שהוקם המשטר החדש באיראן, כשלאחר עלייתו של חומייני לשלטון נעשה המצב מתוח יותר ויותר. בסך הכל, במהלך התקופה שקדמה למהפכה השלטונית וגם מעט אחריה, הצליחו השלוחים לחלץ מאיראן אלפי ילדים ונערים. אלה התארחו אצל משפחות חסידי חב"ד בברוקלין, ולמדו במסגרות ייעודיות שהוכנו במיוחד עבורם. לימים סיפר הרב שלום דובער הכט: "הרבי נתן לנו עצות ניהוליות וחינוכיות ופרש בפנינו תוכנית שלימה, על פיה כדאי שהילדים יגיעו לכל לראש לניו-יורק, שם יקבלו חינוך דתי מלא, ולאחר מכן יעלו לארץ הקודש בה שמירת המצוות תהיה קלה יותר עבורם - בפרט שחלק ממשפחותיהם כבר החלו לצאת מאיראן בדרכם ארצה".

בין ההוראות שרכנו נתן לעוסקים בחינוך הילדים היה פרט מעניין: במלאכת הקירוב של ילדי איראן ליהדות אין לשנות ממסורת אבותיהם, ולכן בחג הפסח, למשל, יש להכין עבורם אורז וקטניות...

הנערים השתתפו מעת לעת בהתוועדויות של רבנו בבית מדרשו, כאשר רבנו רווה

הרב הרצל אילוליאן, כיום רב בית הכנסת של יוצאי איראן בלוס אנג'לס, קליפורניה, הגו בן למשפחה שהיגרה מאיראן לאיטליה כבר כשני עשורים לפני המהפכה. בצעירותו התקרב לתורת חב"ד ונסע ללמוד בחצרו של רבנו, ואף פעל בקרב היהודים יוצאי מזרח אסיה בקהילה הניו-יורקית בראשות הרב שלום דובער הכט.

בקץ תשל"ח נסעו שניהם יחדיו - הרב אילוליאן והרב הכט - לאיראן, בשליחות רבנו. הם נשאו דברי התעוררות בבתי הכנסת בטהרן, ערכו פעילויות חינוכיות לילדי הקהילה ודאגו לחזק את שמירת המצוות בקרב יהודים רבים. "ילדים ונערים רבים החלו ללבוש ציציות ולחבוש כיפה לראשם בעקבות הפעילות שלנו", סיפר לימים הרב אילוליאן, והוא נזכר באפיוודה שיש בה כדי להראות כמה המצב הרוחני דרש תיקון. "באחת השבתות היינו אמורים לדבר בבית הכנסת המרכזי בפני כאלף יהודים. הגענו למקום, ועל בימת הדרשה חיכה לנו רמקול... הרב הכט, בפיקחותו, הניח באופן טבעי את מגבעתו הרבנית על הרמקול, וכך החל לדרוש בעוד אני מתרגם אותו לפרסית..."

מבצע ילדי טהרן

הרב יהודה אזרחיאן, שכיהן בתפקיד הרב הראשי לקהילת יהודי טהרן, בראותו את פירות הפעילות החב"דית כמו גם את הלך הרוח ברוב המקומי ההולך ומתדרדר, ביקש מהשלוחים באותם ימים סוברים לדאוג לנערים היהודיים של איראן. הוא הציע שאם השלוחים יסדרו הזמנות ממוסדות חינוך יהודיים בניו-יורק לתלמידים בטהרן, הללו יוכלו לצאת מגבולות המדינה בקבוצות גדולות ולהקים בתים יהודיים בארצות החופשיות.

הרב הכט פנה לאביו, הרב והעסקן הרב יעקב יהודה הכט ע"ה, וזה שאל לדעת רבנו שהורה לו ברורות כי אכן יש להיכנס בעובי הקורה, ולנסות לחלץ כמה שיותר ילדים ונערים מאיראן ולהביאם ללמוד בניו-יורק.

הורים רבים הסכימו לרשום את ילדיהם ללימודים בארצות הברית, אך בד בבד הזהירו בני הקהילה את השלוחים כי מדובר במהלך שעלול להיות מסוכן. השלוחים מצדם שמרו על קשר רציף עם מזכירות רבנו, ממנה קיבלו הוראה ברורה: להמשיך לרשום כמה שיותר ילדים ללימודים בניו-יורק, ללא חשש.

לאחר שלושה שבועות שב הרב הכט לבני קהילתו בניו-יורק, וכדי לא להשאיר את הרב אילוליאן לבדו הגיע לטהרן הרב רייטשיק, ששהה בה שנתיים קודם לכן. הרב רייטשיק הביא עימו גלופות מתכת של ספר התניא, על מנת להדפיס את ספר התניא על אדמת איראן, לאור קריאת הקודש הנודעת של רבנו להדפיס את ספר

נרות חנוכה עם החטופים. הרב אברהם מרדכי הרשברג זצ"ל

**המראה הראשון והבולט שנגלה מול עיניהם
שעה שנכנסו לאולם הספרייה, היו ערמות
ספרים בכל הפינות, בצורה בלתי-מסודרת.
אחד המפקחים התכופף ונטל אחד
מהספרים הללו, היה זה ספר התניא...**

רישום של אלפי ילדים. הרב הרצל אילוליאן

כבר יחגגו את הסדר יחד עם משפחותיהם. הרב אילוליאן, שעסק במרחק בניהול הסדר ותרגם את ברכתו של רבנו לפרסית, סיפר: "לאחר שבירך את הילדים שאל אותי הרבי: כיצד אומרים 'אמן' בפרסית? אמרתי שדומני שאומרים 'אינשא-ללה'. הילדים קראו בקול גדול 'אינשא-ללה', ואת החיוך והשמחה שהיו נסוכים על פניו הקדושות של הרבי לא אשכח לעולם..."

באותה שנה, בהתוועדות אחרון של פסח, נשא רבנו דברים מרעישים על תכליתה של המהפכה האיראנית ועל הזכות בחילוף ילדי פרס:

כשם שנפסק להלכה שיש לקרוא את כל מגילת אסתר, גם את הסיפור על "יקר תפארת גדולתו" של אחשוורוש, וכל זה כדי להגדיל את "תקפו של נס" – כך לגבי המהפכה השלטונית בפרס אלפיים שנה לאחר מכן, מאחר ו"חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם", ברור שכל מאורע שקורה בעולם צריך להיות קשור לתורה ולמצוות.

יש עניינים שצריך לחפש "בחורים ובסדקים" את ההשפעה שלהם לטובה על קיום התורה והמצוות, אך בעניינים רואים זאת בגלוי: בעקבות המהפכה יצאו מאותה מדינה כך וכך נערים ונערות והתחזקו לאין ערוך בתורה ובמצוות! ושלא כדעת הטוענים שההתחזקות שלהם לא תחזיק מעמד הרבה זמן – אם רק ירצו, יוכלו להבטיח שהם יישארו בארבע אמות של יהדות ותורה ומצוות, שהרי "לב ישראל ער הוא"!

גם בנוגע לקליטת נערים אחרים שיצאו מאיראן והגיעו לארץ הקודש, במקביל למהפכה, עורר רבנו מוסדות תורניים שיגלו אחריות ויקחו על עצמם את קליטתם של הנערים העולים; יחד עם זאת רבנו מחה בחריפות על אוזלת היד של עסקנים שונים שאפשרו לקלוט את הילדים בקיבוצים ובמוסדות שאינם שומרי תורה ומצוות.

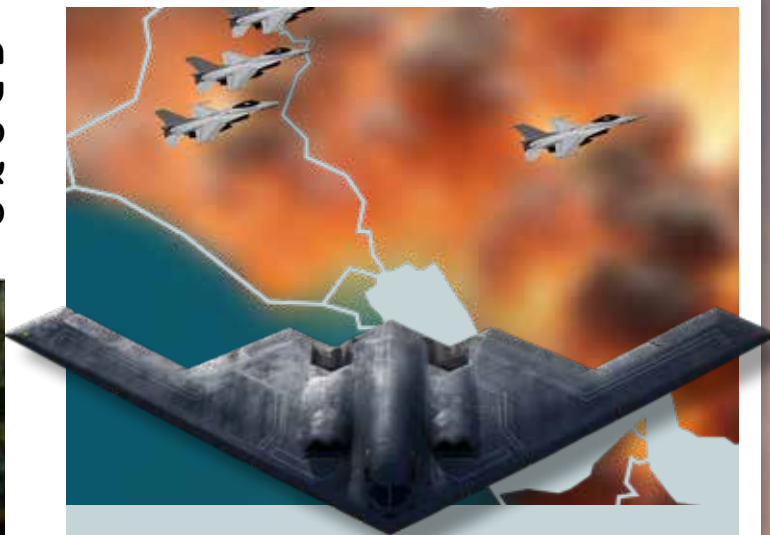
ומדכי לא יכרע ולא ישתחוהו

שני מאורעות מופלאים אירעו באותה תקופה, הכרוכים בשליחויות שהטיל רבנו על עושי דברו במסעותיהם למדינה המסוכנת.

משלחת אנשי הדת מטעם האו"ם שביקרה את בני הערובה, כמסופר, הוזמנה לאחר מכן להשתתף בתפילה מוסלמית המונית בכיכר הראשית של טהרן, בהשתתפות האייתוללה חומייני עצמו. לימים סיפר הרב הרשב"ג: "בתפילה השתתפו כמיליון איש. עמיתי על במה אחת עם חומייני והשקפתי על הקהל העצום, ברגע מסויים כרע כל ההמון והשתחוה אפיים ארצה. כולם, חוץ ממני.

"אם חשבתי שבהיותם עסוקים בתפילה לא ישימו לב אליי, הרי שהתבדיתי. בתום התפילה נקראתי אל חומייני ונדרשתי להסביר את התנהגותי. הסברתי שיהודי אני ואיני מבין את תפילתם, ולכן לא יכולתי להשתחוות איתם, בלי לדעת מה הם אומרים ולמי הם משתחוים.

"חומייני הופתע מתשובתי, אך גם נראה מרוצה מהכנות בה דיברתי. בשיחה הקצרה בינינו הצלחתי לקבוע עמו פגישה. ואכן, בפגישה שנערכה בביתו בעיר קום ביקשתי מחומייני להפסיק את ההתנכלות ליהודים, והוא הבטיח לפעול ברוח הדברים.

עיניים צופיות

בלימת איראן והאסלאם הקיצוני - טובה לארה"ק, לארה"ב ולעולם כולו

מלבד הדאגה לשלומם הגשמי והרוחני של יהודי פרס, רבנו זי"ע חשש מההשלכות המסוכנות שתגרום המהפכה באיראן לביטחוננו של העם היושב בציון ולשלום העולם כולו.

בשיחות שנשא במהלך אירועי ההפיכה, חזה הרבי את השתלשלות הדברים ואת המהלכים הכלל-עולמיים שייגרמו ממנה. הרבי הבהיר שבעקבות המהפכה ייחלש מעמדה של ארצות הברית בעולם, ובעקבות זאת יבקש הממשל האמריקני להתקרב למדינות ערב, ולכן כשיופעל עליו לחץ משני הצדדים – מערב הסעודית לדוגמה, ומאידך מישראל – הוא יעדיף ללכת לצד מדינות ערב...

גם בשנים שלאחר מכן שב הרבי והזהיר על הצורך להבהיר לממשל האמריקני את חומרת האיום האיראני. אחד מראשי מערכת הביטחון הישראלית שביקר בחצר הרבי באותה עת, סיפר כי הרבי העלה בפניו תחזית מדאיגה על עליית האסלאם הקיצוני שתביא לעריכת פיגועים רח"ל בכל העולם. "זה יגיע גם לארצות הברית", אמר לו רבנו מפורשות, ובכך כמו חזה את פיגועי הטרור במרכז הסחר העולמי בניו-יורק כעשור לאחר מכן.

באחד ממעמדי השליחות-מצוה לצדקה בשנת תשנ"ב, שאל אחד העוברים על פניו של רבנו, פוליטיקאי ישראלי, מה עליו לומר בתקשורת בנוגע למתיחות בין ממשלת ישראל לממשל בארה"ב, ורבנו השיבו כהאי לישנא: "שימצאו הנאומים של הנשיאים של ארצות הברית איך שנאמו לפני חצי שנה ויותר, ושם הסבירו לפני כל עם ועדה איך שמוכרח בשביל טובת כל העולם, כולל ארצות הברית, שצריך להיות ישראל חזקה בשביל שלא להניח להתפשטות של סוריה ושל הערבים באיראן וכיוצא בזה, שהם נגד ארצות הברית לא פחות מאשר ארץ ישראל ואולי עוד יותר".

למרבה הצער, רק לאחר שהטרור האסלאמי אכן שלח את זרועותיו ברחבי העולם וגבה קרבנות רבים, השתכנעו גופי הביטחון והממשל בארה"ק ובארה"ב מחומרת האיום והחלו לעשות לביעורו. ויהי רצון שהרשעה כולה בעשן תכלה, בביאת משיח צדקנו בב"א.

למראם נחת רוח רבה. כך למשל, בהתוועדות פורים תשל"ט, אמר הרבי בסיום אחת השיחות: "כיוון שנוכחים כאן כאלו שהגיעו לאחרונה מפרס, שיגידו כולם 'לחיים', ובוודאי הקהל יעזור להם עם ניגון של שמחה". הרבי הוסיף: "אינני יודע אם הם מבינים אידיש – יתרגם להם מישוה לפרסית". הרב אילוליאן תרגם את הדברים לפרסית, הנערים אמרו 'לחיים', והחלו לשיר את הפיוט "יגדל אלקים חיי" במנגינה שהכירו מבית הכנסת בפרס. פני הרבי קרנו מאושר, ותוך כדי הניגון פנה אל ה'חזן' הגה"ח רבי יואל כהן זצ"ל ואמר: "אומרים שאתה תופס ניגונים בקלות..." וסימן לקהל להצטרף לשירה...

בליל א' דחג הפסח, לאחר תפילת ערבית, ערך רבנו ביקור באולמות בהם ערכו הנערים יוצאי איראן את הסדר, ואיחל להם שבשנה הבאה

לבקשתו של רבנו. הספר אכן נמסר לדפוס, אולם תהליך ההדפסה התעכב ונמשך זמן רב, ובינתיים התחוללה המהפכה וחומייני עלה לשלטון.

סיפר הרב אזרחיאן:

"כשהתחדשה פעילות ועד הקהילה, השתדלתי להוציא מבית הדפוס את כל ספרי התניא ולהביאם לספריית ועד הקהילה. שם, באולם הגדול של הספרייה, הם אוחסנו באופן זמני בערמה לא-מסודרת.

"באותה תקופה הכריזה ממשלת המהפכה על חוק חדש ושמו 'חוק הטיהור'. משמעות החוק הייתה שכל אזרח איראני וכל מוסדות הציבור חייבים בתוך שלושים יום לבער את כל המסמכים, הניירות והספרים שברשותם שמופיעים עליהם

סמל המלוכה הקודם, סמל כורש, שמו של השאה, וכל כיצא בזה. החוק קבע שכל מי שיימצא ברשותו לאחר חודש ימים מסמך כלשהו או ספר עם אחד מהסמלים הנ"ל ייענש במלוא חומר הדין. ואם יתברר כי לא השמיד את הסמלים בזמן – דינו מוות.

"אנחנו, בוועד הקהילה, ניצבנו לפני בעיה מאוד קשה: ברשותנו היה ארכיון בן למעלה ממאה שנה, ורוב-רובם של הניירות, המסמכים והספרים נשאו גם את סמל הכתר וגם את שם השאה והמלוכה בראש המסמכים. לדוגמה, היו גם ברשותנו מטבעות זהב מיוחדים שהקהילה הנפיקה לרגל הכתרת המלך ולרגל חגיגת 2500 שנה להכתרת כורש. בצידו האחר של המטבע היה סמל המנורה ואילו בצידו השני סמל המלוכה, כורש או הכתר, וכדומה. מבחינה ערכית היה קשה לנו מאוד להשלים עם ביעור ו'טיהור' כל הספרייה העצומה והגנון הענקי, אולם גם לאחר שנאלצנו להשלים עם הגזירה הזאת מחוסר ברירה, לא הייתה

כמובן שום אפשרות לבצע את הדבר בפרק זמן כה קצר.

"בסוף החודש, בטרם הספקנו לבצע את המשימה, נכנס לפתע ללשכתי המזכיר והודיע לי כי זה עתה הגיעו בפתאומיות שני מפקחים מטעם הממשלה, וברצונם לערוך ביקורת במשרדים ולבדוק אם מילאנו אחר חוק הטיהור.

"אימת מוות נפלה עלי. ידעתי באותו רגע שאני מחוסל וכי סכנה גדולה נשקפת לקהילה היהודית כולה. אמרתי וידוי, "שמע ישראל" והכנתי עצמי לצידוק הדין, וכשנכנסו המפקחים לחדרי הייתי מבוהל עד מוות.

"לאחר שביקשו להתחיל בביקורת, משום מה עלה בדעתי לקחת אותם קודם כל לאולם הספרייה. המראה הראשון והבולט שנגלה מול עיניהם שעה שנכנסו לאולם הספרייה, היו ערמות ספרים בכל הפינות, בצורה בלתי-מסודרת. אחד המפקחים התכופף ונטל אחד מהספרים הללו, היה זה ספר התניא... המפקח שאל אותי איזה ספר זה ואני סיפרתי לו על רבי ישראל בעל-שם טוב ותורת החסידות, על בעל התניא וחסידות חב"ד, וצינתי כי זהו אחד מספרי היסוד של שיטה זו. הוא פתח את הספר וביקש להסביר לו מה כתוב בדף שפתח, היה זה בדיוק הדף הראשון של 'שער היחוד והאמונה'. תרגמתי וביארתי לו את כל העמוד הזה, מתחילתו ועד סופו. כשסיימתי, סגר המפקח את הספר, נישק אותו ואמר בקול: "במקום שיש ספרים כאלה ואדם שאחראי על מקום כזה, אין צורך באף ביקורת נוספת!..."

"עמדנו שם כחולמים. כשהספקתי להתאושש מהפתעתי והתרגשותי, אמרתי לו בטרם ניפרד כי היינו מאוד שמחים לו היה חותם בספר האורחים שלנו על ביקורו. הוא נענה מיד וכתב בספר האורחים: ביום זה וזה ביקרתי במשרדי הקהילה, בדקתי ואישרתי כי הכל כשורה.

"בשבת הקרובה, בבית הכנסת, חגגה עמי הקהילה כולה את נס ההצלה, בזכות ספר התניא קדישא". ■

שם ה' נקרא עליך. הרב יוסף גרליצקי בהנחת תפילין עם יהודי בטהרן, קיץ תשל"ו

ביקש את חילוץ הילדים. הרב יהודה אזרחיאן, הרב הראשי לקהילת יהודי טהרן בימי הסערה

"לאחר שבירך את הילדים שאל אותי הרב: כיצד אומרים 'אמן' בפרסית? אמרתי שדומני שאומרים 'אינשא-ללה'. הילדים קראו בקול גדול 'אינשא-ללה', ואת החיוך והשמחה שהיו נסוכים על פניו הקדושות של הרבי לא אשכח לעולם..."

"התייצבותי על במה אחת עם חומייני עשתה רושם אדיר על יהודי איראן וזקפה את גבם. בשבת שלאחר מכן הגיעו אלפי יהודים להתפלל בבית הכנסת המרכזי בטהרן בו התפללתי, ונשאתי לפנייהם דברי אמונה וחיוזוק. אלו היו רגעים מרגשים ביותר".

אגב, חומייני אכן עמד בדיבורו. כאשר הוכרז בימי אלול של אותה שנה עוצר כללי בטהרן, הודיעו השלטונות כי יהודי הנושא עמו טלית ותפילין יוכל לצאת בארבע בבוקר לרחוב, כדי שיוכל להגיע לבית הכנסת לאמירת הסליחות...

רווח והצלחה יעמוד ליהודים

סיפור שמיימי נוסף אירע בעקבות הדפסת התניא. כזכור, השלוחים הביאו עימם גלופות מתכת להדפיס את ספר התניא באיראן, בהתאם

להיות נאמנים למקור

יתכן שאתה מלא ידיעות בתורה ועשיר ברגשות של קדושה, אבל כל אלו עדיין אינם חיים > לקבוע עיתים לתורה בזמני לחץ או לשבת בהתוועדות בעת שאינה מקובלת, זהו רק בכוח הקפיצה הנפשית פנימה > אם לא נפנים אל תוכנו את המדרגות העליונות - לא נצליח לעמוד גם במדרגות התחתונות

כך הדבר גם בנפש האדם, ונתחיל בסדר הפוך: חפירה - זהו מה שמכונה בתורת חב"ד "הכוחות הגלויים" שלנו, כמו השכל והמידות שיש לכל אחד ואחד - יש לו כך וכך ידיעות, כך וכך הרגשות, ואלו הם כוחות שנמצאים אצלו בגלוי ובמוחש. מעיין - אלו הם הכוחות המתגלים בנפש האדם בעודם מחוברים למקורם. כך נאמר ביחס למדרגת ה'חכמה' שבנפש (שלפני המדרגות בינה ודעת) שעניינה הוא המצאה והברקה שכלית חדשה. זה רעיון חדש שלא היה מצוי קודם לכן בכוחות הגלויים. ובכן, מהיכן הוא בא? וכי זה נקלט מהאוויר?... אמנם נאמר בפסוק "והחכמה מאין תימצא" - אך אין הכוונה שהיא באה מהאוויר, אלא היא באה ממקום עמוק ונעלם מאוד בנפש, הנקרא "אין", וזאת בהיותה מחוברת למקור.

והמקור - זהו הנפש עצמה. הנפש עצמה היא המקור.

אנחנו רואים - אומר אדמו"ר הזקן - שהחיות שיש לאדם, זהו בעיקר במדרגת החכמה. כך למשל כתוב בירושלמי מסכת שבת "צהבו פניו של ר' אבהו שמצא תוספתא חדתא". ר' אבהו מצא תוספתא חדשה, וכיוון שהתעורר בנפשו רעיון חדש - הדבר גרם לו תענוג וחיות. נמצא, אם כן, שעיקר החיות היא בחכמה. מדוע? כי חכמה זהו דבר חדש המגיע מהמקור, מהנפש. במילים אחרות: מי הביא לגילוי ההמצאה השכלית הזו? איזו בחינה בנפש טרחה כדי לגלות את העניין החדש הזה? הנפש עצמה! ולכן יש בזה חיות והתלהבות ופנים צהובות, כי כל דבר שיש בו מהנפש עצמה ויש בו מן המקור - יש בו חיות.

כל אחד מכיר את התופעה הזו מחיי היום-יום. כשאדם ממציא המצאה חדשה, יש לו רעיון חדש - אזי יש לו בה הרבה מאוד חיות, עד שהוא רץ מיד אל החברים שלו כדי לשתף אותם ולחלוק איתם את הדברים, מרוב החיות והשמחה והתענוג שיש לו בזה. ברם, אחרי זמן-מה, כשחולפים יומיים או שלושה, כבר אין לו החיות הזו. מדוע? כי הדבר כבר התיישן אצלו. ההמצאה כבר לא חדשה אלא ישנה. במילים שלנו: היא הפסיקה להיות 'מקור' והתחילה להיות 'חפירה'. כעת היא כבר חלק מה'בריכה'.

אפשר לומר שכל הדברים הפועלים בדרך שגרה בנפש - כמו השימוש בכוחות השכל והרגש וכו' - הם במידה מסוימת 'טכניים' ואינם מלהיבים את האדם, גם כשהם מביעים תוכן מעניין. לעומת זאת, חיות אמיתית ותענוג אמיתי אלו דברים הבאים מהנפש. חיות זה בנפש.

ממילא, אפשר לסכם ולומר שעניין החיות לאמיתותו הוא לעולם לא ממה שכבר יש בידך; ייתכן שיש לך הרבה ידיעות ואתה בקי בש"ס ישר והפוך, או שיש לך הרבה 'הרגשים' טובים ואתה אדם 'עשיר' ברגש, אבל למרות הכל - חיות כבר אין לך. כי הכל כאשר לכל הפך להיות באופן של 'חפירה'. אם נפסקה אצלך הנביעה - הלכה החיות והלך התענוג.

אלא שעתה יבוא יהודי וישאל בתמיהה: אם כך אמנם הם הדברים

דיברנו לאחרונה על חשיבות החיות בעבודת ה', ועל הנזק שגורמות הקרירות, העצלות והעצבות. אדם חי ופעיל - גם אם חיותו מופנית עתה כלפי דברי חול סתמיים - הרי שיש עם מי לעבוד ועל מי להשפיע. מה שאין כן אדם בעל תכונות הכובלות את נפשו, קשה יותר לחולל בו שינוי. בעבודתי בישיבה רואים זאת בחוש. תלמיד בעל חיות, גם כשהיא איננה בכיוון הנכון - אפשר להפוך אותו לטובה. לעומתו, תלמיד הנוטה בנפשו לקו של קרירות ועצבות, קשה לתקן ולהעלות אותו.

גם אצל אברכים ובעלי-בתים רואים זאת באופן מובהק. מי שהוא חסר חיות בכלל ולא מעניין אותו מאומה, אפילו לא ענייני ממון או כבוד וכדומה - הוא לא מבקש לשבת במזרח ולא מעניין אותו איזו 'עלייה' הוא יקבל, אם שלישי או ששי או מפטיר... - לרוב באותה מידה הוא גם לא יחפש להשתתף בהתוועדות רעים ולא יחזור אחר התעוררות לקביעות עיתים לתורה. הוא רק יושב בפינה ומבקש שלא יראו אותו, שלא ישימו לב אליו, שלא ישלחו אותו למזרח אבל גם לא ישלחו אותו להיות שליח ציבור...

העדר החיות הוא דבר מסוכן ביותר לעבודת האדם - כך על כל פנים לפי דרך החסידות. ייתכן שבשיטות אחרות אולי זה לא כל כך נורא, ויש שיגידו "אם לא יועיל, לא יזיק"... אבל בחסידות העיקר זה להיות אדם חי, כוח פעיל העושה ומחדש ויוצר, הן בעצמו הן בזולתו. ובפשטות: הנשמה שלנו לא ירדה לכאן רק בשביל לא לעבור איסורים ולקיים מצוות לא תעשה, אלא העיקר הוא מצוות עשה, אשר לכן "עשה דוחה לא תעשה". כי תכלית הכוונה של יהודי בעולם הזה, היא לעשות ולפעול. לא באנו לעולם רק כדי לא לעשות נזקים, אלא כדי לקיים מצוות! אמת, מי שיש לו יותר חיות יש לו גם יותר סיכונים, אבל הרי "כל הדרכים בחזקת סכנה". כל ירידת הנשמה אל העולם היא בגדר סיכון,

ובכל זאת הקב"ה לקח על עצמו את הסיכון הזה... והוא החליט לשלוח את הנשמה שתעשה את כל הדרך הארוכה מהעולם הרוחני אל העולם הזה הגשמי, כדי שנעבוד וכדי שנתקן ונשנה ונעלה את החיות של העולם הזה - לקדושה.

להפעיל את המקור

ב'ליקוטי תורה' מביא אדמו"ר הזקן מהזהר שיש שלושה סוגי מקורות מים - 'מקור', 'מעין' ו'חפירה', כשלחפירה הוא קורא גם 'בריכה'. רבנו מבאר שם שמקור המים הוא התהום הנמצא בעומק האדמה; בשלב השני מגיע המעיין הנובע טיפין טיפין מתוך האדמה; ובשלב השלישי כל הטיפות הנובעות מן האדמה מצטברות לחפירה ובריכה.

נמצא שהמעין מחובר בכל עת למקור ונובע ממנו עצמו, ולעומתו החפירה איננה מחוברת למקור, אלא היא קיבוץ של מים מכונסים.

שכדי להשיג חיות ותענוג אנחנו צריכים להפעיל את המקור, מה עלי לעשות בפועל? אם יבוא אלי אימי ויאמר לי: נו, תתחיל להמציא המצאות חדשות... אענה לו: שכוייח! אבל כיצד בדיוק עושים את זה? אמת, הוא יאמר לי: הפעל את הנפש שלך, הפעל את ה'מקור'... אבל זה לא עוזר לי. אני לא יודע איך מפעילים את הנפש, זה הרי כמו 'יש מאין'! איך אני עושה את זה?!

מסירה ונתינה

זו אכן שאלה טובה ובמקומה, ובכן, התשובה היא - כפי שמופיע במאמרי החסידות ובשיחות הקודש של רבותינו - שזה הוא העניין של 'מסירה ונתינה'.

'מסירה ונתינה' זו מאי משמע?

כשאתה הולך לעשות דבר-מה - אתה מתמסר אליו כל-כולך. למשל, אני מחליט: "אני הולך ללמוד גמרא!" - ואני אכן הולך ומתמסר ללימוד. מה הפשט מתמסר? מעתה והלאה, הלימוד הוא העניין שלי, זה העיקר שלי, הוא התכלית שלי, ובוזה אני צריך להשקיע את כל החיים וכל הכוחות, וממילא אני מתנתק מכל מה שמפריע לי ללמוד.

התיאור הזה של המהלך זהו החלק הגלוי כלפי חוץ, אבל באותה עת בנפש פנימה מתחולל כאן מהלך פנימי שהוא עמוק יותר. המהלך הפנימי הוא שהנפש עצמה מתקשרת לפעולה שאני הולך כעת לעשות. פירוש הדבר הוא שאני מכניס את הנפש שלי בתוך הדבר ואני גורם לה לפעול. ואז, ברגע שאדם מפעיל את הנפש שלו שהיא תיכנס לעניין כל-כולה, הוא מניע את ה'מקור' שלו, ממילא הוא גם יבין טוב יותר את הלימוד. ואם כרי להבין את הסוגיה צריך 'המצאות' שכליות חדשות - ללא ספק יבואו גם המצאות! ואז, בדרך ממילא, יהיה לו גם ריבוי חיות. כי כאמור, החיות לא באה מהשכל או מהרגש הגלויים, אלא מהנפש בעצמה.

אם כן, מה אנחנו צריכים לעשות? - להיות ב'מסירה ונתינה'. עלינו למסור את עצמנו לעניין באופן שהוא למעלה מהשכל ומעל חשבונות ההיגיון והנוחות. רק כך מגיעים אל המקור - לא אל המעיין, שהרי השכל עצמו הוא כבר ה'מעיין' ואינו מקור הנביעה, אלא התחירה היא למקור הנביעה, אל הנפש עצמה. כשאדם מטיל את עצמו לתוך העניין ("ער ווארפט זיך אריין", כלשון רבותינו) - הוא מגיע אל המקור, דהיינו אל הנפש, ואז יש במעשיו חיות והתלהבות רעננה, היישר מן המקור.

כשהנפש כאן - הכל כאן

אני נזכר באירוע מיוחד שיכול להמחיש את הדברים האמורים, ואקדים תחילה: בכל פעם שהרבי זי"ע יצא בקריאה לביצוע 'מבצע' חדש או משימה כזו או אחרת, הוא עשה זאת עם כל השטורעם - בסערה, בחיות ובהתלהבות. הוא היה מדבר על כך בהתוועדות קודש עם החסידים, ובמקרים שונים - כמו בנושא עליו אספר עתה - לא הסתפק בפעם אחת אלא חזר על הדברים בשלוש התוועדויות שונות, בבחינת "בתלת זמני הווי חזקה".

בעיצומו של חודש ניסן תש"מ, מספר ימים קודם חג הפסח, הרבי דיבר בהתוועדות קודש וביקש שכל אחד ילך לאסוף ילדים בסביבתו - כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות - ויכין אותם לקראת הפסח.

הרבי הסביר והדריך באיזה אופן להכין את הילדים: הוא ביקש לעודדם לעזור בבית בעבודת הניקיונות ובהכנות לחג, כמו גם להסביר להם מה עושים בליל הסדר, כולל - כמובן - ללמד אותם לשאל 'מה נשתנה'. הרבי הוסיף וביקש שלאחז הפעולה הזו, כל אחד ילך שוב בחול המועד פסח ויאסוף את אותם ילדים שהוא הדריך לפני פסח, כדי לבדוק מי מהם אכן פעל ועשה כפי שהודרך. ולילדים שידווחו על ביצוע הדברים הנ"ל, יש לתת פרס כלשהו.

כאמור, הרבי חזר על הדברים בשלוש התוועדויות רצופות שנערכו בסמיכות לחג הפסח, ואנו, תושבי כפר חב"ד, כמובן נענינו לקריאה הזו. הלכנו ליישובים אחרים ואספנו ילדים וכו', כפי שהרבי הורה.

נו, בשכל של 'העולם' אפשר להבין דבר כזה? להוציא אנשים בערב פסח מהבית? ... ולאמיתו של דבר, עצם עריכת התוועדות בת כמה

שעות בימים הסמוכים לחג הפסח - גם זה לא דבר של מה בכך, ואחר כך עוד להוסיף ולשלוח אנשים לאסוף ילדים ולדבר עמהם וכו'... לכאורה, אדם שמוציאים אותו בערב פסח מהבית להתוועדות, מן הסתם מטבע הדברים הוא יושב בהתוועדות 'על קוצים'. וכאן היה זה לא פעם אחת, אלא שלוש פעמים...

ובכן, הרבי עצמו התייחס לתמיהה הזו, כשהפנה אותה אל עצמו כביכול - איך הוא עושה דבר שכזה... ותשובתו הייתה כהאי לישנא: כשאדם מטיל את עצמו פנימה, אין זה קשה ("אז מ'וארפט זיך אריין איז דאס ניט שווער").

פירושו של דבר בפשטות: אם אתה בא בגופך לשיעור תורה או להתוועדות וכיוצא בזה, אבל הנפש שלך נמצאת במקום אחר - בוודאי שהישיבה שלוש שעות רצופות במקום אחד זו 'מסירות נפש' ממש. אבל אם אתה בא לשיעור או להתוועדות ואתה זורק את עצמך פנימה, אזי הנפש שלך נמצאת כאן, וממילא זה לא קשה. הרי כל אחד יודע שבסופו של דבר כולם יכניסו את הפסח באותו רגע, בלי קשר לשאלה כמה שעות עבדת קודם לכן במטבח... אבל בשביל זה צריך "אריין ווארפן זיך", ואז ממילא יש בזה חיות, ויש בזה הצלחה גדולה ומופלגה, שלא בערך לפעולות אחרות הנעשות בכוחות הגלויים המופעלים בזמני שגרה.

משמעות הדברים היא, אם כן, שכדי 'לחיות' עניין מסוים, צריך להכניס לתוך אותו עניין את הנפש. אם תקפץ לתוך העניין פנימה ותכניס בו את הנפש שלך - תהיה לך חיות. לחיים, לחיים ולברכה.

מה לנו ול'יחודא עילאה'?

מעניין לעניין, פעמים רבות אנו נתקלים בשאלה הבאה - שאלה אמיתית הנשאלת מפיהם של אברכים ותלמידים העוסקים בתורת החסידות:

אנחנו לומדים על אודות עניינים גבוהים מאוד, כמו 'יחודא עילאה' (יחוד עליון של העולמות עם האלוקות, המביא ל'ביטול במציאות', דהיינו שכל הבריאה אינה נחשבת למאומה לפניו יתברך) 'עצמות אין סוף' ועוד כיוצא בזה. ולכאורה, אנחנו הרי לא כל כך שייכים למדרגות הללו...

ובכן, הרבי הרש"ב מתייחס לשאלה הזו, וכך הוא כותב (בקונטרס 'עץ החיים'): הרי רוב הנשמות בדורותינו אלה שייכות אך ורק ל'יחודא תתאה' (יחוד תחתון של העולמות עם האלוקות, המביא ל'ביטול היש', דהיינו שהבריאה אמנם קיימת במציאותה אלא שהיא כפופה ובטלה לרצונו יתברך) - ואם כן, מדוע אנחנו עוסקים במדרגות גבוהות יותר?

על כך משיב הרבי הרש"ב בעצמו: אמנם נכון שאנחנו שייכים ל'יחודא תתאה'. אבל בהכרה שלנו, בהנחת הבסיס שצריכה להיות חקוקה בראשנו - שם צריכה להיות חקוקה האמת של 'יחודא עילאה'. וזאת, אף על פי שבמציאות החיים שלנו וברגש שלנו זהו דבר שהוא לא כל כך שייך אלינו.

מהי משמעות הדברים?

יהודי שחי 'יחודא עילאה', כמו צדיק עליון, כשהוא רואה מול העיניים לחמנייה טרייה, הוא לא מחפש את הגשמיות של הלחמנייה וגם לא את החומר שלה ובוודאי שלא את התאוה אליה. הוא מלכתחילה מחפש את הניצוץ האלוקי שבלחמנייה. את ה'דבר ה'" שמחיה ומקיים את הלחמנייה.

מדוע? או בגלל שהוא רוצה "לברר" את הניצוצות הללו ולהעלות אותם לקדושה, או בגלל שהוא רוצה לקבל תוספת חיות אלוקית מהם. מצד 'יחודא עילאה' - אין עוד אפשרות אחרת של אכילה...

יהודי שכזה לא צריך לעשות "אתכפאי" כשהוא אוכל לחמנייה, כל אכילתו קודש. זו מדרגה גבוהה מאוד - מדרגה של צדיקים.

לעומת זאת, מאיתנו תובעים משהו אחר. תובעים לאכול לשם שמים. אמנם אתה לא חש את הניצוץ האלוקי אלא מרגיש את הלחם הגשמי - אבל דע לך שהלחם הגשמי הוא טפל, ומה שאתה באמת מחפש זה את הכוח שתקבל מהאכילה ואת עבודת ה' שתעבוד בכוח האכילה הזאת. זהו 'יחודא תתאה' - חיבור מציאות החיים והעולם עם אלוקות במדרגה תחתונה יותר.

וכשם שזהו לגבי אכילה כך גם לגבי ממון ושאר העניינים הגשמיים.

**לפני הכל ואחרי הכל
- אצלך בראש צריכה
להאיר האמת של
'יחודא עילאה'. עליך
ללמוד ולהבין ולהתבונן
בזה עד שזה יהיה אצלך
ברור לגמרי, על אף
שבפועל ממש אינך יכול
להחזיק במדרגה הזאת.
ומדוע? כי אם האמת
האמיתית לא תאיר
אצלך - גם לא תצליח
לאכול את הלחמנייה
'לשם שמים'...**

אור וחיות נפשנו

הגה"ח רבי אברהם מענדל ווטר שליט"א

לנו, איך נראית השבת שלנו... אם אנו מעבירים בה כמה רגעים לבטלה – אנו מחללי השבת האמיתיים!...”

בדרך דומה הלכו כל תלמידי הבעש"ט. ידוע ומפורסם שדרכו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל הייתה ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא, עד שנקרא בפי כל 'סגורם של ישראל'. אדמו"רי חב"ד הלכו בדרך זו, ועוד צדיקים רבים היו ידועים ומפורסמים במידה זו של לימוד זכות, כשבדור האחרון היה מופלג בדרך זו הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זצ"ל שהיה מוצא לימוד זכות על יהודים בדרכים מקוריות ביותר.

כך למשל, ידוע הסיפור על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב שפעם אחת ראה יהודי בעל עגלה שבאמצע התפילה מרח שמן על גלגלי עגלתו. עמד רבי לוי יצחק ואמר: 'ריבוננו של עולם! איזה יהודי נפלא! אפילו באמצע שימון הגלגלים הוא מתפלל!'

במבט ראשון נראה לכאורה שרבי לוי יצחק חיפש איזו סברה רחוקה ומנוגדת לשכל הישר – העיקר ללמד זכות על יהודי. אלא שאם מעמיקים קצת ומסתכלים מזווית אחרת, רואים תמונה שונה לגמרי – התמונה שרבי לוי יצחק ראה באמת, ולכן גם מה שאמר היה אמת לאמיתה.

הלא היהודי בעל העגלה הנ"ל היה איש פשוט מאוד, וכידוע היהודים שהתגוררו באותם ימים בכפרים הרחוקים מהקהילות הגדולות חיו ללא מוסדות תורה מסודרים, ולא תמיד הייתה להם הזדמנות במהלך חייהם ללמוד תורה. גם יהודים שזכו ללמוד בילדותם אצל מלמד פרטי – יצאו לעבוד בגיל צעיר מאוד, והידע שלהם בתורה ובמצוות היה מועט למדי, ובוודאי שהם לא ידעו את עניין התפילה ומעלתה. ממילא, גם לא הייתה להם שום נטייה ורצון להשקעה וריכוז בעבודת התפילה, כי הם היו טרודים כל-כולם בעסק פרנסתם. אלא שמכל מקום הם ידעו לכל הפחות שהם יהודים, ומשום כך עליהם להתפלל – חוק ולא יעבור! ובכן, יהודי שהידיעות שלו כה דלות ובכל זאת הוא מתפלל דבר יום ביומו – זהו דבר נפלא ביותר!

כעת נשווה בנפשנו: אם איננו מעמיקים להתבונן היטב בכל הרקע האמור, אנו עלולים לראות את הצד השלילי: "איך ייתכן להתעסק בגלגלי העגלה באמצע התפילה?... אבל רבי לוי יצחק לא כן עמו – הוא ראה את הצד החיובי האמיתי. הוא ראה כיצד היהודי הזה, על אף מצבו הרוחני הפחות – הרי הוא מתפלל, וזהו דבר נפלא! כאשר מחפשים את הטוב, מוצאים אותו בכל מקום, בכל מצב ובכל דבר.

עין ימין, עין שמאל

בדרך זו מוצאים אנו גם באגרות קודש של אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (ח"ח עמ' נז): "מה שכותב אודות הדיבור בשעת התפלה, וכו'. הנה ידוע עד כמה צווחו קמאי בזה, זה משך כמה דורות, אבל לאחר כל זה, בטח שמע מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (אדמו"ר הרי"צ), אשר בילדותו שאל את אביו כ"ק אדמו"ר (הרש"ב) מפני מה נברא האדם בשתי עינים, ויענהו אביו אשר בעין דימין צריך להביט על הזולת בעין יפה, ובעין שמאל על התאוות דעולם הזה.

"ובהביא בחשבון שאצלם הנה כל תפלה היא באמצע העסק ועניני עולם הזה, ובכל זה מפסיקים ונותנים משך זמן להתפלל לפני הקב"ה, הנה זה גופא יגביר אצלם צד הטוב על הצד השני, ובמילא יתקרבו להדרכת תורתנו הק' גם בחיי היום יומיים. "מובן שלא תמיד צריך להכריז על-דבר ענין זה שלא ישתמשו בו מעין הכשר על הנהגה הנ"ל. אבל לעצמו צריך לדעת החשבון להביט בעין ימין – עין יפה, ורעיון הנ"ל מקיל בדבר".

סיפור מעין זה מסופר על אדמו"ר הרי"צ. בעת שהתגורר ברוסיה, הגיעו אליו פעם אחת שני חסידים תושבי מוסקבה. שאל הרבי את הראשון שנכנס אליו מה נשמע במוסקבה, וזה ענה שהמצב ממש גרוע, הן בגשמיים והן ברוחניים. אחריו נכנס אל הקודש החסיד השני, וכאשר שאלו רבנו אותה השאלה השיב: "ברוך ה', יש שיטורי תורה במוסקבה, רבים עוסקים בגמילות חסדים", וכך מנה עוד כמה מעלות טובות.

אחר כך קרא רבנו לשניהם ואמר: "מה נעשה במוסקבה – ידעתי גם ידעתי ואיני צריך לשאול אתכם. כוונתי היתה לדעת מה קורה אצלכם!" כלומר, מי שמביט בעין טובה – רואה את הדברים הטובים, ומי שמביט בעין שמאל, כנ"ל – רואה את ההפך. שני החסידים הללו בוודאי ידעו שיש דברים יותר טובים ודברים פחות טובים, והשאלה היא רק במה מתרכזים ואת מה מבליטים.

יהי רצון שנהיה, אפוא, מן המביטים בעין טובה המפרשת את הדברים לאמיתתם, ונרבה אהבה ואחוה בדרך החסידות ובעידוד וחיוזוק לכל סביבתנו. ■

אלא שאם כן נחזור ונשאל, למה אנחנו כלל עוסקים בעניינים של 'ייחודא עילאה'? שידברו איתנו דברים פשוטים יותר השייכים אלינו? שידברו על 'לשם שמים', בלי לדעת את כל העניין המדובר בחסידות באריכות על 'אחדות ה'" ועל 'ביטול במציאות'?

על אומר הרבי הרש"ב: לפני הכל ואחרי הכל – אצלך בראש צריכה להאיר האמת של 'ייחודא עילאה'. עליך ללמוד ולהבין ולהתבונן בזה עד שזה יהיה אצלך ברור לגמרי, על אף שבפועל ממש אינך יכול להחזיק במדרגה הזאת. ומדוע? כי אם האמת האמיתית לא תאיר אצלך – גם לא תצליח לאכול את הלחמנייה 'לשם שמים'... כלומר, לא רק המדרגה העילאית של 'ביטול במציאות' לא תהיה בידך, אלא גם במדרגה הנמוכה של 'ביטול היש' לא תצליח לעמוד. כי היות שהישות והמציאות האישיות תופסת אצלך מקום, אתה תיפול בתוכה.

להיות חלק מאחדות ה'

ניתן לזה דוגמה פשוטה:

יהודי הולך לירושלים בדרכו לבית המקדש. זה עתה הוא יצא לדרכו, והוא צעד רק כמה פסיעות בודדות. הוא עוד רחוק מירושלים ורחוק מבית המקדש.

נשאל: הפסיעות הבודדות שהוא כבר צעד – להיכן הוא הגיע בהן? ובכן, אם אדם לא יודע את המטרה אליה הוא הולך; רק אמרו לו ללכת והוא הולך; להיכן הוא הגיע? הוא הגיע עד למקום שבו רגליו ניצבות כעת.

אולם אם הוא יודע שהוא הולך לבית המקדש, אזי גם אם הוא הלך רק כמה פסיעות ושואלים אותו לאן הוא הולך, התשובה שלו תהיה – וזו גם התשובה האמיתית – "אני הולך לבית המקדש!" כי מהצעד הראשון שלו הוא כבר הולך לבית המקדש. אמנם הדרך ארוכה ויארך לו עוד זמן רב להגיע, אבל הוא יודע את המטרה ולאן פניו מועדות. אין זה שרק הכיוון שלו הוא ירושלים, אלא הוא באמת התקרב כבר – על כל פנים מעט – לירושלים!

כך גם בענייננו:

אם אני לא לומד ולא יודע דבר על תכלית הכוונה של הקב"ה ועל המציאות האמיתית של האלוקות ושל ביטול העולמות אליו יתברך, אזי כששואלים אותי "להיכן אתה הולך?", אני בעצמי לא יודע. אומרים לי ללכת – אני הולך. אומרים לי לעשות – אני עושה...

לעומת זאת, אם אני יודע את האמת, את הכוונה האלוקית, שהכל 'בטל במציאות' לאלוקות וכל מה שיש בעולם – הכל זהו בשביל הכוונה האלוקית, אזי גם אם אני באופן אישי עדיין רחוק מן האמת הזו ובסך הכל עשיתי רק כמה צעדים – בכל זאת, אני עשיתי ופעלתי בעצמי חלק מ'אחדות ה'", חלק מהכוונה הכללית, חלק מהכוונה של 'דירה בתחתונים', חלק מהכוונה הפנימית של עצמותו יתברך.

כשלומדים חסידות ומבינים מה שהחסידות מסבירה לנו, ולומדים זאת באופן שהדברים נחקקים בראש ומתבוננים בהם – מה הכוונה הפנימית בירידת הנשמה למטה ומהי 'אחדות ה'" – אזי מבינים שבכל דבר יש כוונה אלוקית והכל נברא בשביל אותה כוונה, וכך קולטים ומפנימים שבשביל זה יש תורה ומצוות ויש בנו נשמה. ואם אכן כך, אזי כל מה שאני עושה זהו חלק מ'אחדות ה'".

לחיים, לחיים ולברכה. ■

יצחק הורוויץ

מארבע כנפורת הארץ

סיפורים של אור מבתי חב"ד ברחבי העולם

אל יאוש, הישועה בדרך

הרב יוסף גולדווטר • מוביל, אלבמה

משתייכים כולם לקהילות משלהם, ומשום כך – להבדיל – גם ליהודים נעים יותר להשתייך כחברים באחת הקהילות היהודיות. הדבר מביא לתופעה ייחודית, יחסית לארה"ב, במסגרתה כמעט כל המשפחות היהודיות באזורנו שייכות לאחת הקהילות היהודיות – חלקן אמנם לקהילות הרפורמיות, אלא שבמקביל רבים מאלה שמתקרבים ליהדות הנאמנה באים גם אלינו להתפלל ולהשתתף בשיעורי התורה.

המשקפיים של סבתא

קשים היו חבלי הבראשית של בית חב"ד בעיר, אך הרב גולדווטר ראה בדרכו סייעתא דשמיא בכל צעד. "אני זוכר", הוא מספר, "שהתקרב ל"ג בעומר, והרי מקובל בדינו – על פי הוראת הרבי – לערוך אירוע מרכזי ותהלוכה ברחובה של עיר בל"ג בעומר לילדים ולהורים. חיפשתי מקום מתאים לקיום האירוע, אך בכל מקום דחו אותי.

"כבר הייתי די מיואש, אלא שלפתע קיבלתי שיחת טלפון ממונסי שבניו-יורק, ועל הקו היה איש העסקים והפילנתרופ החרדי ר' אליעזר (לואי) שיינר, המוכר בזכות רשת בתי האבות שבבעלותו הפרושה בכל רחבי ארצות הברית. הוא סיפר לי שיש לו נוהל קבוע, לפיו אם מתפנה לו נכס, הרי שעד שהוא מפעיל אותו מחדש הוא מאפשר לקהילה היהודית ולבית חב"ד באזור לעשות בו שימוש. ובכן, זה בדיוק מה שקרה לו גם כמוביל. היה ברשותו בית אבות בעיר שמזה זמן רב התפנה ועמד שומם. "מה דעתך לעשות במבנה שימוש?", שאל אותי. בדקתי את המקום ומצאתי כי זהו מבנה גדול עם רחבת חנייה שבדיוק התאימה לנו כדי לערוך בה את ההתכנסות ההמונית שחפצנו לקיים בל"ג בעומר!"

ואכן כך היה, "הדבר המפליא הוא", מוסיף

אישם בדרום-מזרח ארצות הברית שוכנת עיר הנמל מוביל, העיר השנייה בגודלה במדינת אלבמה. זו עיר לא-גדולה במונחים אמריקאיים, כשאוכלוסייתה מונה כמאתיים אלף תושבים בלבד, ואת עיקר כוחה הכלכלי היא יונקת מהנמל המקומי בו שוכנות מספנות מהחשובות ביותר בארצות הברית. העיר ומחוזותיה קשורים לראשית ההיסטוריה האמריקנית והיא תפסה כותרות בדברי הימים של מלחמת האזרחים, אלא שמאז נדמו הדי הקרבות שקעה העיר לירכתי הזיכרון הלאומי והיא הפכה לעיר אמריקנית טיפוסית, שלווה ומטופחת.

לא רבות הקהילות היהודיות באזור זה של ארה"ב וגם מספר היהודים בו הוא יחסית מועט. עם זאת, במקום קיימת קהילה בת כאלף נפשות, כאשר גם יורדים מישראל מתגוררים בה ואלה עובדים בעיקר במספנות המקומיות. שליחי אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע לעיר הם הרב יוסף גולדווטר ומשפחתו המפעילים בית חב"ד משגשג מזה למעלה מעשור שנים, תחת כנפיו של הרב יוסף פויזנר השליח הראשי לאלבמה כולה.

הרב גולדווטר הוא יליד פטסבורג, פנסילבניה. את שנות לימודו עשה בישיבות חב"ד בצרפת ובברוקלין, ולאחר שנישא המשיך לשבת על תלמודו בכולל האברכים בקראון הייטס עד שהגיעה אליו ההצעה לשליחותו הנוכחית.

"באותה שעה חיפשנו מקום בו נוכל לחולל שינוי ולהשפיע לטובה", הוא מספר, "וכשפנינו לרב פויזנר הוא הציע לנו את העיר מוביל. בדקנו את המקום ונוכחנו לדעת כי אכן אין בו קהילה יהודית ראויה לשמה. כל מה שהיה כאן אלו שתי קהילות לא-אורתודוקסיות – רפורמית וקונסרבטיבית. החלטנו אפוא להגיע לכאן והקמנו את הקהילה ממש מן היסוד. כיום, בחסדי ה'", מספר הרב בשמחה, "זכינו לקהילה מסודרת ובה בית כנסת פעיל, אירועים מדי שבת ומועד, שיעורי תורה קבועים למבוגרים וצעירים, פעילות ענפה לילדים ובאופן כללי – הקהילה הולכת וצומחת".

מדינת אלבמה היא חלק מ'חגורת התנ"ך' של דרום ארה"ב – שרשרת מדינות בעלות אופי שמרני ודתי, כשהעיר מוביל – כמו אלבמה כולה – הנה דתית מאוד והדבר גם משפיע על יהודי המקום. "כאן", מסביר הרב, "מכבדים מאוד את היהודים בכלל, ויהודים דתיים ומאמינים בפרט. רבים בקרב האוכלוסייה הנוצרית הכללית מכירים את התנ"ך, כך שלא רק שאין כאן אנטישמיות אלא להפך – יש כבוד רב ליהודים מאמינים. הנוצרים המקומיים

ובאש אתה עתיד לבנותה

**"לך אמור להם ויתעסקו
לקרות צורת הבית
בתורה ובשכר קרייתה
אני מעלה עליהם כאילו
הם עוסקים בבניין הבית"
(תנחומא צו, יד)**

**על יסוד דברי המדרש
האמורים עורר כ"ק אדמו"ר
מליובאוויטש זי"ע מדי שנה
בימי בין המצרים**

**ללמוד את הלכות בית
הבחירה להרמב"ם
וכן את ספר יחזקאל
פרקים מ-מג ומשניות
מסכת מידות העוסקים
בבית המקדש השלישי**

**ויהי רצון שייהפכו ימים אלו
לששון ולשמחה בגאולה
האמיתית והשלמה ובבניין
בית המקדש**

שליח היא הצבת והדלקת חנוכייה גדולה במיקום מרכזי הנראה לכל, כהוראת הרבי על הצורך בפרסומי ניסא המוני בזמננו. ובכן, חשב הרב, בעיר מוביל אין מקום מתאים לחנוכייה יותר מאשר מרכזי הקניות ההמוניים, אליהם מתנקזים אלפי לקוחות.

עם זאת, כאשר הרב גולדווסר ניסה לעניין את בעליהם של מרכזי הקניות בהצבת חנוכייה מרכזית, הוא נתקל במשיכת כתפיים וחוסר עניין. "חנוכה התקרב", הוא נזכר, "ניסיתי לעניין את כל בעלי מרכזי הקניות האפשריים, אך הדבר לא עלה ביד". הרב היה אובד עצות, והנה זמן-מה לפני חנוכה נכנס לבית חב"ד הטרי יהודי לא-מקומי בעל חזות דתית. האיש התפלל עם הציבור שנאסף לתפילת מנחה, ולאחריה הציג בפני הרב את עצמו וסיפר לשם איזה עניין הגיע לעיר.

"אני", סיפר האיש שנכנה אותו יוסף, "איש שיווק של חברת ניהול קניונים גדולה בארה"ב שמרכז בלוס אנג'לס, חברה המנוהלת על ידי איש עסקים יהודי דתי ממוצא איראני. גם אני עצמי ממוצא איראני, כמו רבים מאנשי החברה. כעת הגעתי לעיר עקב רכישת קניון באזור, ואני אשהה כאן בעתיד הקרוב כדי לקדם את ניהול המקום..."

הרב היה המום. מרכז הקניות שאותה חברה יהודית עמדה לרכוש היה אחד המרכזים הגדולים ביותר באזור! מכאן הדברים כבר התגלגלו במהירות. היהודי בעל המקום החדש שמח מאוד על המצווה שהתגלגלה בידו, לסייע לרב להציב במקום חנוכייה גדולה ומוארת במיקום המרכזי ביותר בעיר שמשך אליו תשומת לב של רבים. וכך, ברגע האחרון, הצליח הרב לקיים פרסומי ניסא בצורה ההולמת ביותר.

אבל זה לא סוף הסיפור, כפי שהרב ממשיך ומספר: "מספר ימים לאחר מכן טלפן אלי יוסף ואמר לי: 'רבי, יש לי קליינט בשבילך'. מה אירע? ובכן, כאיש השיווק של מרכז הקניות, הוא פנה לכל מיני בעלי עסקים בעיר והציע להם לשכור שטח מסחרי במרכז הקניות. בתוך כך הגיע למסעדה בסגנון פרסי, שבעליה היה ממוצא איראני. השניים שוחחו ויוסף הציע לו לעבור למרכז הקניות החדש שלו. כיוון שיוסף הכיר היטב את התרבות האיראנית, עלה בו חשד שאותו איראני הוא למעשה יהודי. הוא שאל אותו על כך, והלה אכן אישר לו שהוא יהודי אך לא היה לו מעולם כל קשר ליהדות. בחמימות יהודית שכנע אותו יוסף להתעניין ביהדותו ושיגר אותו אלי, ואכן אותו מסעדה החל מאז להתקרב ליהדות ולהגיע לשיעורי התורה והתפילות, וכיום הוא חבר של קבע בקהילה שלנו".

מה נאמר ומה נדבר? נפלאות דרכי ההשגחה השולחת יהודי מקצה אחד של ארה"ב לקצה השני לכאורה בענייני עסקים בעלמא, כאשר הכוונה הפנימית היא הפצת אור של יהדות להמונים והצלת נפשות רוחניות. ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל. ■

הרב, "שאם הרב שיינר היה מתקשר "בזמן" לכאורה – מיד כשהתפנה המקום – ולא דוחה זאת, הוא לא היה מוצא אותי וגם לא מוסר יהודי אחר שירצה לעשות שימוש במקום. דווקא משום שהוא איחר את הפנייה ודחה אותה, מן השמים גלגלו שהוא טלפן אלי בדיוק אחרי שהגענו לעיר והיינו זקוקים נואשות למקום לפעילות – לא לפני ולא אחרי. ראינו בחוש את יד ההשגחה, והדבר נסך בנו עידוד גדול להמשך דרכנו".

בעיר מוביל אין שכונה יהודית מובהקת, והיהודים פזורים בכל רחבי העיר. לצער הלב, רבים מהם נטמעו בין הגויים ודרושים מאמצים רבים כדי לאתרים – דבר המביא לסיפורים מפתיעים ביותר. בסיפור שכזה משתף אותנו הרב.

"יום אחד הגיעה לבית חב"ד אישה בגיל העמידה, וגוללה בפנינו סיפור מרתק. היא בת להורים יהודיים, אלא שבהיותה ילדה קטנה אביה היהודי נפטר ואימה התחתנה עם לא-יהודי רח"ל, המירה את דתה לנצרות והווג עברו להתגורר בפלורידה, שם גדלה הילדה כנוצרית לכל דבר. בכל יום ראשון הם נהגו ללכת לכנסייה, אך היא זכרה במעורפל שכאשר הייתה צעירה יותר הם נהגו לבקר את הורי אימה – יהודים דתיים – בשכונה יהודית בניו-יורק. היא זכרה את סבתה מדליקה נרות שבת והיו לה ממנה זכרונות נפלאים.

"יום אחד חלמה האישה חלום בו משהו מושיט לה את המשקפיים המזההות של סבתה, היא הרכיבה אותם על עיניה ובכת אחת ראתה את העולם באור אחר, בהיר ורוחני. החלום הפעם אותה, היא הבינה שהיא חייבת לשוב לדת אבותיה, והיא החליטה אפוא לבוא אלינו ולבקש ללמוד כיצד להדליק נרות שבת, כמו סבתה המנוחה. ציידנו אותה כמוכן בנרות שבת ובחומרי הסברה, ואט אט היא החלה לשוב ליהדותה".

שמה היהודי של אותה אישה הוא רחל לאה, ולפי סיפורה, בפעם הראשונה בה הגיעה להתפלל בבית כנסת הייתה זו פרשת ויצא, ובקריאת התורה קראו בהשגחה פרטית את סיפורן של לאה ורחל האימהות. באותה רגע החליטה שעליה לשוב ולעשות שימוש בשמה היהודי.

"עם הזמן", מספר הרב, "גם אחותה שבה ליהדות, ולימים נודע לנו מפיהן שסכן וסבתן גם זכו להיפגש עם הרבי, כשלאחר מכן הם הזכירו שוב ושוב בהערצה את הרבי באוזני נכדותיהם. מי יודע, ייתכן כי רק בזכות ברכותיו של צדיק הן שבו בסופו של דבר לחיק היהדות".

עסקים יהודיים

ועתה לסיפור מיוחד של אור והשגחה פרטית מקורות בית חב"ד במוביל: היה זה באותם ימים ראשונים, כאשר הרב החל לבסס את הפעילות היהודית שלו בעיר. חג החנוכה התקרב, וכמוכן – אחת מהפעולות המרכזיות של כל

עוונות הסובבים ומונעים התפעלות מסובב כל עלמין

עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין (יח, א)

דקדוק פסיקת כי הכא. לשון אחר, שאדם דורסן ברגליו שאין תשובה צעניו כלום (רע"ו)

עוונות אלו הם המונעים ומעכבים לבוא לידי התפעלות מבחינת אור א"ס הסובב כל עלמין, שזהו ענין יסובני, כענין מלפפתו ח"ו, שזהו היפך לגמרי להבדיל הבדלות אין קץ מבחינת סובב כל עלמין, וזהו מהעוונות שאדם דש בעקביו, שנדמה לו שהם דברים קטנים כמו דקדוקי סופרים, אמנם באמת מלבד מה שחמורים דברי סופרים מדברי תורה, הנה על זה נאמר הוי מושכי העון כו' וכעבות העגלה, שעל ידי קיבוץ מהרבה דברים יחד נעשה עב כעבות העגלה, שהיא הנקשרה מהרבה חבלים דקים כו'. ולא דוקא עוונות ממש, אלא גם גשמיות הגוף וחומריותו, ונפש הבהמית שמתאוה בתאוות היתר, הנה על ידי זה הוא שנעשה מסך מבדיל שהוא הוא המיצר וגבול שמגביל ומלביש את הנפש, עד שמורידה ח"ו למשון אחריה, ואין החבוש מתיר עצמו לצאת ממנה.

נשמה הנמצאת בעקבים

וזהו גם מה שהנביא קוראם "בני יעקב", יעקב אותיות יו"ד עקב, יו"ד הוא הניצוץ האלוהי המלוכש בעקב, היינו נשמות דעקבות משיחא. כי כל הנשמות כלולות באדם הראשון, יש שתלויין במצחו ובחוטמו, ויש שהם בעקב, והם נשמות נמוכות דעקבות משיחא, כמו העקב שהוא עור גס כו'. ומזה נמשך שיכול להיות עון עקבי - עוונות שאדם דש בעקביו, להיות כי שרש נשמתו הוא רק מבחינת עקב, וזהו עקוב הלב מכל ואנוש הוא, שלפי שהנשמה נמשכת מבחינת עקב, לכן אנוש הוא בבחינת חלישות, ואינה יכולה לבוא לאהבת ה' על ידי התבוננות.

(על פי תורת שמואל תרל"ג ח"א ע' קפט, רצה)

"התמדה" מצד טבע ה"מרה שחורה"

אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה .. ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר מונה לך בחיך .. תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש! אמר לו: רבי, מה אני לחיי העולם הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידך? אמר לו: מעות של פורים נתחלפתי לי במעות של צדקה, וחלקתי לעניים. אמר לו: אם כן, מחלקך יהי חלקי, ומטרלך יהי גורלי (יח, א)

ולכאורה מאד תמוהה שאלתו מה הוא לעולם הבא, אם הוא מוסר נפשו על קדוש השם, שהיה מקהיל קהלות ברבים - לא יהיה לו עדיין חלק לעולם הבא? וגם, מה שאל ר' יוסי כלום מעשה בא לידך, מהו התשובה על שאלתו.

התמדתם ושקידתם של חכמי האומות

אך הענין, שה' ר' חנינא בן תרדיון מסופק בעצמו בענין מסירת נפשו בשביל עסק התורה, אם הוא באמיתות לשם שמים בלבד, אף שהי' צדיק מופלג ולומד לשמה באמת, מכל מקום, לפי שיש בני אדם שמצד טבעו ומזגו ומדותיו, הוא נמשך בחשק ותשוקת כל לבבו אל למוד החכמות, ולהיות תמיד מחשבתו ולבו ושכלו דבוק בהן. והראיה, מהפילוסופים מהאומות הקדמונים, שהיו שרים גדולים לא יחסר להם כל מעדני עולם, אבל היו עוזבים כל התענוגים ועוסקים בכל לבבם ותשוקת נפשם בלמוד החכמות, וכל היום והלילה אין מחשבתם פנויה מלהבין ולהעמיק בענין החכמות, ותערב לנפשם ותתענג בהם כל כך, כמו זולתם בכל תענוגי העולם. וזה אינו להם מצד אמונתם, שהם היו גוים עובדי כוכבים, שאין להם שום הכרח ואמונה שיגרום להם סבת עסקם בחכמותיהם בתכונה ותשבורת ופילוסופיא חכמת החיצונים תענוג נפלא, כי אם מצד מזג טבעם

מאד תכריח בחשק נפלא שנוול בטבע כזה.

ויש מהם נולד במזג אחר, שלא יתאוה ויחשוק לחכמות, ואף כי יבינם אין לו תענוג להשים מחשבתו בהם אפילו רגע אחת, רק אחר שרירות לבו רק רע כל היום לזאת תכלה נפשו, וסבת זה הוא מצד המרות. כי יש שגובר בו מרה הלבנה שאין ביכולתו לצמצם מחשבתו בדבר אחד אף שהוא שכלי, ולא יתענג בו כלל. ויש שגובר בו מרה שחורה, בתולדתו תשתוקק נפשו מאד אל החכמה, כל חפציה לא ישוה בה, כאשר כל זה מבואר בשמונה פרקים להרמב"ם פרק ח.

ולכן גם בישראל ימצא טבעיים מחולקים כמותם. אלא להיותו איש ישראלי, תמשיך נפשו לדבר הנהוג בישראל, כמו ענין למוד התורה שבעל פה, יחשוק נפשו ולבו להגות בה יום ולילה לא ישבות.

ולפיכך ר' חנינא בן תרדיון היה ירא שמה גם מצד טבעו הגופני גורם לו מסירת נפשו בעד החכמה, אף שבודאי אינו אלא מעט מזעיר, מכל מקום אין זה לה' לבדו, ושאל מר' יוסי היאך הוא משיג בו, אם הוא מנוחלי העולם הבא שאין בלבו אלא אחד.

והשיבו, שזה לא יבורר אלא אם כן בא מעשה לידך. פירוש, נסיון שיוכיח, כי אם הוא מצד טבע הגוף אף שיחשוק חשק נפלא על כל פנים לא יגיע למסירת נפש. ואמר לו, שמעות פורים יוכיחו, שהוא ענין פיזור ממון, שזה אותו ומורת שאין במסירת נפש שלו אפילו שרש המרה שחורה, כי מדת המרה שחורה הנ"ל גורמת מדת הקמצנות. והמרה הלבנה גורמת הפיזור, ומזה שנתן ממעותיו למעות פורים, מוכח שבטבעו הוא מרה לבנה, ומזה מוכן שמסירת נפשו על התורה הוא רק לפי שאין בלבו אלא אחד ואין בו תערוכת טבעית כלל. ועל כן אמר לו מחלקך יהא חלקי.

(על פי תורה אור תולדות יט, ב-ג)

צדקת רבינו מאיר בעל הנס

אימא אלקא דמאיר ענני (יח, א)

בשם הבעל שם טוב זלה"ה, דאם אדם בא לסכנה וצריך לנס, אזי יתן ח"ו גדולים [=מטבעות] בשביל נרות לבית הכנסת, ויאמר בפה מלא: אני מנדר אותן ח"ו גדולים לנרות בשביל נשמת רבינו מאיר בעל הנס, אלקא דמאיר ענני אלקא דמאיר ענני אלקא דמאיר ענני, ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו כשם ששמעת את תפלת עבדך מאיר ועשית לו ניסים ונפלאות, כן תעשה עמדי ועם כל ישראל עמך הצריכים לנסים נסתרים ונגלים אכ"ר.

(כתר שם טוב סימן שפח)

הליצנים חסרי תקנה

מאי דכתיב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חמאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב? וכי מאחר שלא הלך היכן עמד? ומאחר שלא עמד היכן ישב? ומאחר שלא ישב היכן לין? [אלא] לומר לך שאם הלך סופו לעמוד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללון .. במושב לצים לא ישב - שלא ישב במושב אנשי פלשתיים מפני

שלצנים היו (יח, ב, יט, א)

לכאורה, רישא דקרא הוא עצת רשעים וחטאים, שזהו חמור יותר מליצנות דסיפיה דקרא. אבל מהגמרא כאן נראה שליצנות הוא יותר חמור מרשע וחטא?

אלא דענין מושב לצים שרשו בבחינת פריקת עול. דהנה בפריקת עול יש ב' אופנים: א) שאינו חושש לירא מאלקים, מצד שאומר עוב ה' את הארץ, ב) שאינו חס על נפשו לשחתה, כי ירצה למלאות תאוותו אף

תורת הוי', ואף על פי כן היא תורתו של האדם], הוא על ידי גילוי אור א"ס, שמחבר ומאחד את האדם עם הוי', ישראל וקוב"ה כולא חד. (ע"פ ד"ה ואלה המשפטים תשמ"א)

שתי דרגות בלימוד התורה

הם ב' דרגות בלימוד התורה, כמאמר רז"ל (פסחים סח, ב) מעיקרא כי עבד אינש אדעתיה דנפשיה קעבד, פירוש אדעתא דנפשא הוא – בכדי לקשר הנפש הוא בחינת הארת הנשמה המלוכשת בגוף, להקב"ה. שלמרות ירידתה להחיות את הגוף, מכל מקום תהא אחוזה וקשורה בו ית', אך אחר כך צריכה להיות עבודת לימוד התורה לשמה, היינו לשם התורה עצמה.

והענין הוא, דהנה התורה נתלכשה למטה בדברים גשמיים כמו המחליף פרה בחמור, וכן ד' רשויות לשבת, שאי אפשר לומר שהתורה כמו שהיא למעלה היא גם כן בענינים כאלו, אלא שד' רשויות הם ברוחניות – רשות הרבים הוא בחינת עולם התהו, ורשות היחיד הוא עולם התיקון, ועל דרך זה איסור לא תחרוש בשור וחמור יחדיו יש בחינת שור וחמור למעלה, וכשנתלכשה בדיני ההלכות, ירדה ונתלכשה בדברים גשמיים, וצריכים לחבר את התורה כמו שהיא למטה לתורה כמו שהיא למעלה.

ובזה יובן מה שפעם מצינו שנשמות ישראל גדולים ממעלת התורה, ופעם בהיפך שמעלת התורה גבהה מישראל, שעל הפסוק תורה צוה לנו משה מורשה, אמרו רז"ל אל תקרי מורשה אלא מאורסה, שהתורה נקראת כלה מאורסה לאיש, שנמצא נקראים כנסת ישראל בשם חתן, ואם כן נשמות ישראל הם משפיעים בתורה, ופעם משמע בהיפך, שהרי איתא בזהר תלת קשרין מתקשראין דא בדא ישראל מתקשראין באורייתא, ואורייתא בקוב"ה, נמצא שמעלת התורה גבוה יותר ממעלת נשמות ישראל שהרי על ידי אמצעות התורה מתקשראין נשמות ישראל להקב"ה כנ"ל.

וזהו דכתיב "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה כו'", שאמר ב' בחינות בתורה – תורת ה' ותורתו, והיינו שמתחילה נקראת "תורת ה'", שהתורה גבוהה יותר מישראל, ועל ידי התורה מתקשראין בקוב"ה, ואחר כך כשלומד לשמה, אזי נקראת "בתורתו", להיותו משפיע המשכת אור אין סוף בתורה, וכמו שנקראת תורת משה, כמו שכתוב "זכרו תורת משה עבדי" שזהו מפני שמשם המשיך בחי' אור אין סוף בתורה, וכן כשלומד לשמה – לשם התורה, ממשיך גם כן המשכת אור אין סוף בתורה, לכן נקראת על שמו שזהו ענין בתורתו כו'.

(על פי תורת שמואל תרמ"א ע' נ ואילך)

כשהיעד היא הגאולה – הגוי מאבד את כוחו

שאלו לחיבן הולך – ירחיב לו את הדרך, בדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע, [דכתיב:] עד אשר אבא אל אדוני שעירה, וכתיב:

ויעקב נסע סכותה (כה, ג)

ויש לומר, שזה שהדרך להינצל מסכנת גוי לומדים מדברי יעקב דוקא לעשו, יש בה משמעות פנימית מכוונת:

בדברי יעקב "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", יש רמז לגאולה האמיתית והשלימה, שאז ילך יעקב "לשפוט את הר עשו"; וזהו אפוא מה שצריך יהודי ללמוד מיעקב: כאשר בא גוי להרע לו ולהזיקו, עליו לומר לו כי הוא הולך אל הגאולה השלימה – וכך יימנע הגוי מלהזיקו.

כי, כל זה שהגוי יכול לשלוט ביהודי, הוא כאשר היהודי מצידו אכן מתייחס לגלות כאל מקומו האמיתי והקבוע, ואם כן – הרי שאכן ביכולתו של הגוי לשלוט עליו ולהרע לו, בהתאם לטבעה של הגלות;

אולם כאשר היהודי אומר לגוי כי בתכניתו להמשיך הלאה ("ירחיב לו את הדרך"), אין כוונתו להתעכב כאן בגלות – הגלות היא רק 'תחנת מעבר' בדרך אל המטרה הסופית של הגאולה, כל שהיית בגלות היא ענין זמני, כדי לברר את העולם ולהכינו לגאולה, הרי שהגוי מאבד את שליטתו וכחו, והיהודי יכול 'לעבור את הגלות' בשלווה ומנוחה, עד לגאולה השלימה.

(לקוטי שיחות ח"כ ע' 164)

שאחריתו מרה, מצד התגברות היצר שבווער בו וכהאי גוונא.

אך הליצנות היא קשה מכל אלה, כי שרש הליצנות בא מצד הקלות שבנפשו, והוא ענין עוצם פתיחת הלב לכל דבר, בלתי מעצור לרוחו שבלבו לכל דבר, שנקרא זחות הלב ופתיחותו ביותר, והוא כמו טבע מרה לבנה, שטבעו בהוללות וליצנות תמיד, דהיינו כל שחוק וכל קלות ראש, ואין מעצור לרוחו כלל, בריבוי דברים בטלים, וזה רק מצד עצם טבע הנפש הזאת בקלות, והן הנקראים לצים, שמתלוצץ מכל דבר אלוקים ואינו חושש כלל.

ועל כן אין בו בחינת ההרגשה ביראת אלקים כלל, כי הוא היפוך הבית קיבול ליראת אלקים. אבל לא שכופר באלקים ואינו מאמין בעונש החטא, אלא שאינו מרגיש כלל מצד הליצנות שבטבע נפשו. וזהו כמו המהולל ממש שהוא כמו השיגעון והטירוף ממש, שזהו היפך הדעת, שהוא בחינת ההרגשה דוקא.

וזהו לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך, כי כת לצים אינם מקבלים פני השכינה כלל, והטעם הוא כי הקבלת פני השכינה אי אפשר כי אם ביראה ועול מלכות שמים כידוע, ובלצים מושלל מהם בחינת יראה, אדרבה, פריקת עול מצד עוצם הקלות, ולזה אמר קשה ליצנות אחת שדוחה מאה תוכחות.

ולכן הוא גרוע יותר מההולך בעצת רשעים והולך בדרך חטאים, כי בידו לחזור בתשובה, אבל היושב במושב לצים לא יקבל שום תוכחה ולא יחזור בו מדרכו הרעה.

קליפת פלשתים

וזהו ענין קליפה דפלשתים. שהוא קליפה דהוללות וליצנות. דהנה לשון פלשתים הוא כמו ענין מכוי המפולש, שזהו ענין פתיחה, ומפולש מכל צד מעבר לעבר. וכך הוא ענין ההוללות וליצנות שאינו בא אלא מצד פתיחות הלב ביותר שהוא פתוח ומפולש מכל צד. וזהו בא מפתחות הרוח שבעצמות הנפש כשתשמח בלא טעם וסיבה מורכבת כלל. והוא ענין השחוק וליצנות שאין בשחוק שמחה ועונג מצד איזו סיבה – לא בבשורה טובה מן ההון ועושר וכבוד וכהאי גוונא, או העונג ושמחת הנפש מחכמה נפלאה. אלא רק מצד שנפשו ורוחו מפולש ופתוח ביותר. וזהו סיבת ענין פתיחת הלב ביותר שבא כל זה רק מצד ריקניות שהלב ריקן מכל.

(על פי דרך חיים, שער התשובה פרק ו. תורת חיים פ' תולדות קמג, ג)

התורה בלתי גבולית – עד שיכולה להיקרא על שם האדם

בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה (יב, א)

לכאורה, הרי זה שהתורה מתלכשת בשכלו של האדם הלומד עד שנעשית תורתו, הוא ירידה לגבי התורה כמו שהיא תורת הוי', ואילו כאן משמע דזה שהתורה נעשית תורתו (של האדם הלומד) הוא מעלה.

ונקודת הביאור בזה, דירידת והמשכת התורה למטה היא באופן שגם לאחר שירדה למטה ונתלכשה בשכל אנושי היא חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל הנבראים. וזה שהיא מובנת גם בשכל אנושי הוא מפני ששרשה הוא באור א"ס הבלי גבול, שאינו מוגבל בהגדרים דמעלה ומטה, ולכן ביכולת להיות גם למטה. והיינו, דנוסף לזה שגם בירידתה למטה היא נשארת במהותה – חכמתו של הקב"ה, הנה אדרבה, על ידי ירידתה למטה, נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיתה למעלה לפני ירידתה למטה. כי על ידי ירידתה למטה מתגלה בה שרשה באור א"ס הבלי גבול.

ועל דרך זה יובן גם בנוגע לזה שעל ידי לימוד התורה בהבנה והשגה נעשית תורתו של האדם הלומד, שגם לאחר שהיא נעשית תורתו של האדם הלומד, היא נשארת במהותה תורת הוי', ויתירה מזה, דעל ידי שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם, ועד כדי כך שהיא כביכול בבעלותו, שיכול למחול על כבודו, נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיא מצד עצמה, תורת הוי'. כי זה שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם [ובאופן שגם לאחר שנעשית תורתו של האדם היא נשארת במהותה,

תוכניות בלימוד החסידות מבחן שלישי אחרון אב תשפ"ה

המבחן יתקיים על אחת מהתוכניות הבאות:

שער היחוד והאמונה פרקים א-ז

תניא - לקוטי אמרים פרקים יח-לד

מאמרים מבעל התניא חוברת ג

תניא - לקוטי אמרים פרקים לה-נג

מאמרי ה'צמח צדק' ואדמו"ר הרשב"ב

ההרשמה למבחנים הסתיימה / המבחן לנרשמים מראש בלבד

המבחנים יתקיימו בין התאריכים ג-ו אב
בירושלים, בני ברק, אלעד, אשדוד, בית שמש, חיפה ומודיעין עילית

"ותחזינה עינינו בשוכך לציון"

אוצר בלימוד הגאולה

ההרשמה נמשכת!

הזדמנות נוספת ללימוד הסוגיות היסודיות
של הגאולה, משיח ובית המקדש
מתוך שיחותיו של הרבי מליובאוויטש
לתלמידים שלא השתתפו במבחן בג' בתמוז

המבחן יתקיים במוקדי המבחנים הנ"ל
ההרשמה במערכת נדרים פלוס או בטלפון 072-2219090 שלוחה 5
בין השעות 13:00-15:30